

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่เข้าร่วมประชุม

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลคลองสาม

อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

รวบรวมและเรียบเรียงโดย นางสาวจุฑามาศ จ้อยจุมพจน์

รายชื่อสมาชิกผู้ให้ข้อมูล

1. นางสาวนภกมล รัตนมณี
2. นางปาริชาติ รักพงษ์
3. นางศศิภาณูจน์ พรหมจิตติคุณ
4. นางสาวลำภู พูลทอง
5. นายสันติ เจริญภูมิ
6. นางวิไลลักษณ์ เลขาขำ
7. นางนวลอนงค์ แพทย์เจริญ
8. นางกรรณิการ์ พุ่มไสว
9. นางวนิดา รัตนกร (สสว.1)

ที่อยู่สำหรับการติดต่อประสานงาน

1. นางวิไลลักษณ์ เลขาขำ (อบต. คลองสาม) 39 ม.8 ต.คลองสาม
อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 12120
2. นางปาริชาติ รักพงษ์ สนง.พมจ.ปทุมธานี 40/40-42 ต.บางปรอก
อ.เมือง จ.ปทุมธานี 12000

3. นางวนิดา รัตนการ

(สสว.1) 1/2 สำนักงานส่งเสริม

และสนับสนุนวิชาการ 1 ถังสิต-นครนายก

อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลคลองสาม

อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

กลุ่มสวัสดิการชุมชนมีที่มาจากความร่วมมือกันระหว่างกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมู่ที่ 5 และกลุ่มสตรีในตำบล⁷ โดยคณะกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์มีแนวคิดร่วมกันที่จะช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนโดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสซึ่งมีเป็นจำนวนมากในชุมชนให้มีโอกาสในเรื่องการกู้ยืมเพื่อการประกอบอาชีพ เป็นทุนการศึกษาแล้วนำดอกผลมาจัดเป็นสวัสดิการชุมชนตำบลคลองสามขึ้น หลังจากนั้นจะนำเงินสวัสดิการดังกล่าวไปช่วยในเรื่อง ต่างๆ อาทิ การให้การศึกษ การทำขวัญบุตรแรกคลอด สวัสดิการผู้สูงอายุ การเยี่ยมไข้ผู้ป่วย การจัดสวัสดิการฌาปนกิจ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับความจำเป็นของสมาชิกในตำบล

ชุมชนตำบลคลองสามได้เริ่มจัดตั้งกลุ่มสวัสดิการชุมชนในปี 2548 ภายใต้ความร่วมมือของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์และกลุ่มสตรีในตำบลเพื่อให้สมาชิกได้ร่วมสมทบกองทุนและนำมาจัดสวัสดิการให้ทั่วถึง แนวความคิดในการที่จะเริ่มดำเนินโครงการร่วมกันนั้นเกิดขึ้นหลังจากที่คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตหมู่ที่ 5 และกลุ่มสตรีได้รับรู้ถึงปัญหาของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุที่มีเป็นจำนวนมากในชุมชน โดยเล็งเห็นว่าปกติแล้ว การกู้เงินของสมาชิกส่วนใหญ่สามารถกู้เงินได้ก็ต่อเมื่อมีเงินฝากอยู่ในกลุ่มออมทรัพย์ก็จะกู้จากออมทรัพย์ สมาชิกกองทุนก็จะกู้จากกองทุน ซึ่งมีเงื่อนไขการกู้เงินก็มีเงื่อนไข ข้อจำกัดค่อนข้างมากทำให้ในช่วงระยะเวลาเร่งด่วนหรือในช่วงที่จำเป็นไม่สามารถกู้เงินจากกลุ่มเหล่านี้ได้ ทำให้ต้องหันหน้าไปพึ่งเงินกู้ธนาคารที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง

7 กลุ่มออมทรัพย์และกลุ่มสตรีร่วมกันปรึกษาหารือและจัดตั้งกลุ่มสวัสดิการชุมชนขึ้น และมีการคณะกรรมการกลุ่มของทั้งสองกลุ่มเข้าไปทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการด้วย

ดังนั้น การดำเนินงานของโครงการจึงเป็นการช่วยเหลือผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสในช่วงระยะเวลาที่มีความจำเป็นเร่งด่วน อาทิ ในเรื่องการคลอดบุตร การเจ็บไข้ได้ป่วย การตาย เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วการดำเนินงานของโครงการยังมีจุดมุ่งหมายที่จะให้เกิดการพึ่งพาอาศัยและการช่วยเหลือกันเองภายในชุมชน

กองทุนสวัสดิการชุมชนมีวิธีการในการดำเนินกิจกรรมคือ จะรับสมาชิกตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 60 ปี ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลคลองสาม โดยสมาชิกจะสมทบกองทุนวันละ 1 บาท และชำระค่าธรรมเนียมแลกเข้า 20 บาท และพ้นจากการเป็นสมาชิกเมื่อลาออกหรือขาดส่งเงินเกิน 3 เดือน เมื่อสมาชิกออมครบ 180 วันจะได้รับสวัสดิการคือ

1. มีเงินทำขวัญให้บุตรของสมาชิกที่เกิดใหม่ 500 บาท
2. สมาชิกผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และผ่านการออมครบ 5 ปี จะได้รับสวัสดิการกองทุนทดแทนวันละ 1 บาท
3. สมาชิกเจ็บป่วยได้รับสวัสดิการเยี่ยมไข้คืนละ 100 บาท แต่ไม่เกิน 500 บาท/ครั้ง
4. สมาชิกเสียชีวิตจะได้รับสวัสดิการฌาปนกิจแตกต่างกันตามจำนวนเงินและระยะเวลาการออมแต่ละราย

วงเงินกู้ของสมาชิกแต่ละคนจะมีวงเงินกู้ไม่เกิน 20,000 บาท และมีเงื่อนไขในการคืนตามลักษณะเหตุผลในการกู้เงิน เช่น ถ้ากู้เพื่อการศึกษาที่กำหนดคืนก่อนเปิดเทอมใหม่ ถ้ากู้เพื่อประกอบอาชีพมีระยะเวลาในการคืนภายใน 6 เดือน โดยที่สมาชิกจะมีการจ่ายดอกตามแต่ลักษณะการกู้โดยไม่ได้กำหนดดอกเบี้ยที่แน่นอนไว้

สำหรับโครงสร้างของการบริหารจัดการนั้น กลุ่มสวัสดิการจะพิจารณาคัดเลือกคนในชุมชนเป็นคณะกรรมการ ซึ่งมีวาระในการดำรงตำแหน่ง 2 ปี มีระบบการบริหารที่แบ่งแยกอำนาจของแต่ละฝ่ายออกอย่างชัดเจน ทั้งคณะกรรมการ ฝ่ายตรวจสอบ ฝ่ายติดตามและประเมินผล และมีการสรุปบทเรียนร่วมกัน

สำหรับระยะเวลาดำเนินการนั้น เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 ปัจจุบันได้ดำเนินการมาแล้วประมาณ 4 ปี โดยผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นพบว่าผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุในชุมชนได้รับสวัสดิการอย่างทั่วถึง ช่วยลดอัตราการกู้ยืมเงินนอกระบบ

และแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของกลุ่มผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส โดยที่สามารถแบ่งผลของการดำเนินงานออกเป็น 4 ช่วงระยะ ดังนี้

✱ ในปีแรกประชาชนไม่ค่อยได้ให้ความสนใจหรือเข้ามาสู่ เพราะเข้าใจวัตถุประสงค์ของกองทุนสวัสดิการผิด โดยมองว่าเป็นกลุ่มที่ทับซ้อนกับกลุ่มที่มีอยู่แล้วในตำบล เช่น กลุ่มออมทรัพย์ จึงทำให้มองไม่เห็นความสำคัญของการเกิดขึ้นของกลุ่มสวัสดิการชุมชน

✱ การดำเนินงานเข้าสู่ปีที่ 2 พบว่าคนในชุมชนเริ่มเห็นถึงประโยชน์ของกลุ่ม เนื่องจากคณะกรรมการได้สร้างความเข้าใจร่วมกันกับประชาชน และเกิดตัวอย่างของกลุ่มบุคคลที่เข้ามาเป็นสมาชิกที่ได้รับสวัสดิการช่วยเหลือ ทำให้มีคนในชุมชนเข้ามาออมและกู้มากขึ้น

✱ ในปีที่ 3-4 เป็นช่วงปีที่มีการเจริญเติบโตของกองทุนสวัสดิการชุมชน เพราะกลุ่มผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสในชุมชน เห็นความสำคัญของกองทุนสวัสดิการเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการช่วยเหลือที่ผ่านมากองทุนสวัสดิการมีสมาชิกเกือบ 200 คน และมีเงินกองทุนให้กู้ที่เหลืออยู่ประมาณ 50,000 บาท

จากผลที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ในระยะเริ่มแรกของการจัดตั้งกลุ่มนั้น มีสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพียงน้อยนิดเท่านั้น อาจเป็นเพราะความไม่เข้าใจรูปแบบการดำเนินงานที่เกิดขึ้น รวมถึงอาจเกิดความเข้าใจว่า กิจกรรมดังกล่าวมีรูปแบบที่ทับซ้อนกับกลุ่มออมทรัพย์ที่มีอยู่แล้วในชุมชน ดังนั้นประชาชนที่เข้ามาในช่วงแรก จึงเป็นเพียงกลุ่มแกนนำและบรรดาคนใกล้ชิดกับคณะกรรมการเท่านั้น

ส่วนในด้านปัจจัยที่ส่งผลให้การดำเนินการของกลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์นั้น หลังจากได้ทำการถอดบทเรียนจากการพูดคุย พบว่าเกิดจาก 3 ระดับเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนให้การพัฒนากองทุนสวัสดิการเกิดขึ้นอย่างเต็มรูปแบบนั้น คือ ระดับที่หนึ่งเกิดจากบุคคลที่อยู่ในชุมชน ระดับที่สองคือกลุ่มผู้นำและแกนนำที่มีความเข้มแข็ง และระดับที่สามคือหน่วยงานจากภาครัฐที่เข้ามาส่งเสริมและสนับสนุน โดยอธิบายได้ดังนี้

ระดับที่ 1 คือ เกิดจากการที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ มีความกระตือรือร้นที่จะรับข้อมูลข่าวสาร มีระเบียบวินัยและปฏิบัติตามกฎระเบียบของกองทุน อีกทั้งคนในชุมชนมีความสามัคคีร่วมมือกันเป็นอย่างดี

ระดับที่ 2 คือ ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการกองทุนมีความเข้มแข็ง รูปแบบการบริหารจัดการมีการวางรูปแบบที่ดี คณะกรรมการโดยเฉพาะกลุ่มสตรีมีบทบาทมากในการทำงาน และโครงสร้างการบริหารตลอดจนกระบวนการทำงานมีการแบ่งแยกอย่างชัดเจน การทำงานของฝ่ายต่างๆ ไม่ทับซ้อนกัน

ระดับที่ 3 คือ หน่วยงานจากภาครัฐได้แก่ อบต. ที่มีความเข้าใจในบริบทของพื้นที่ มีการเข้าถึงประชาชน ลงมาดูแลให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด และที่สำคัญมีการจัดงบประมาณช่วยเหลือกองทุนสวัสดิการตำบล ถึงแม้ว่าจะไม่เพียงพอกับการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเท่าใดนัก แต่ก็พบว่างบประมาณได้ถูกจัดสรรลงสู่พื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

อาจสรุปได้ว่าปัจจัยเหล่านี้เกิดจากทั้งภายในกลุ่ม และปัจจัยจากภายนอกกลุ่ม กล่าวคือ ปัจจัยภายในกลุ่มนั้น เกิดจากสมาชิกในกลุ่มกองทุนสวัสดิการมีส่วนร่วมร่วมกัน มีความเข้มแข็งและความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามกฎหมายร่วมกันของกลุ่ม อีกทั้งคนในชุมชนให้ความสนใจและเห็นถึงประโยชน์ของกองทุนสวัสดิการ ทำให้เริ่มมีผู้มาออมมากขึ้น ส่งผลให้เกิดเงินกองทุนหมุนเวียนที่สามารถนำไปใช้เพื่อสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสเพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้นผู้นำกลุ่มตลอดจนคณะกรรมการมีความเข้มแข็งและปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ทำให้การบริหารจัดการไม่เป็นปัญหาและเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ

ส่วนการสนับสนุนจากภายนอกคือการเข้ามาช่วยเหลือจากภาครัฐ ทั้งในเรื่องงบประมาณ การให้ความรู้ การสร้างการเรียนรู้ร่วมกันให้กับคนในชุมชน โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล ที่นายกองค์การมีความเข้าใจในเงื่อนไขของชุมชน^๑ ดังนั้น นโยบายที่ถูกกำหนดขึ้นจึงมีความสอดคล้องกับบริบทของชุมชน เข้าใจพื้นที่และสิ่งที่มีของชุมชน

สำหรับด้านเงื่อนไขที่อาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินการของกลุ่มไม่ให้ไปตามเป้าหมายนั้น พบว่า เป็นปัญหาที่เกิดจากจำนวนประชากรแฝงในชุมชนที่มีจำนวนมากกว่าคนในชุมชน และประชากรแฝงเหล่านี้มักส่งผลให้เกิดปัญหาหลายๆ ด้านตามมา อาทิเช่น ฐานข้อมูลของชุมชนผิดพลาด ปัญหาขยะและน้ำเสียนอกจากนี้ยังมีปัญหาในเรื่องกองทุนที่มีวงเงินน้อย ทำให้การจัดสวัสดิการไม่ทั่วถึงกับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุที่มีจำนวนมากในสังคม เงื่อนไขที่อาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จอีกประการหนึ่ง คือในเรื่องของการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน ที่เกิดความผิดพลาดทั้งในด้านการสื่อสาร และความไม่เข้าใจที่ไม่ตรงกัน สุดท้ายจึงส่งผลให้เกิดปัญหาความทับซ้อนของงานที่ทำ

กลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลคลองสามได้เสนอว่า สิ่งที่จะช่วยส่งเสริมสวัสดิการชุมชนนั้น ต้องมาจากการสร้างความเข้าใจที่ตรงกันทั้งภาครัฐและภาคประชาชนซึ่งถือเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด โดยได้เสนอให้ภาครัฐซึ่งเป็นผู้ที่มีอำนาจในสังคมเข้ามาสร้างความเข้าใจถึงหน้าที่และความรับผิดชอบที่ต้องมีร่วมกัน อาจจะเกิดขึ้นในรูปแบบของสื่อประชาสัมพันธ์ หรือการจัดอบรมเพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจที่ตรงกัน นอกจากนี้ การเกิดขึ้นของนโยบายต่างๆ ของภาครัฐยังไม่สอดคล้องกับภาคประชาชนเท่าที่ควรอาจเป็นเพราะนโยบายที่ถูกสร้างขึ้นอาจไม่สอดคล้องกับบริบทของสังคม ซึ่งชุมชนเสนอว่าให้มีการร่วมพูดคุยทำความเข้าใจถึงสิ่งที่คนในชุมชนต้องการ เพื่อนำไปเป็นพื้นฐานของการร่างนโยบายดังกล่าว

- 8 ข้อสังเกตที่เกิดขึ้นจากการได้พูดคุยกับคณะกรรมการกองทุนฯ พบว่า การที่กองทุนสวัสดิการชุมชนคลองสามประสบความสำเร็จได้นั้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะกรรมการกองทุนซึ่งเป็นคนในพื้นที่มีบทบาทในด้านการปกครอง ดูแลพื้นที่ กล่าวคือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ที่มีภูมิสำเนาอยู่ในตำบลคลองสาม หลังจากที่ได้รับเลือกเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้การทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนเป็นไปได้ง่ายขึ้น
- 9 ประชากรแฝงส่วนมากเป็นประชากรที่อพยพเข้ามาจากต่างพื้นที่เพื่อหางานทำหรือศึกษาต่อ นอกจากนี้ยังมีแรงงานต่างถิ่นรับจ้างในลักษณะการตั้งเป็นกลุ่มแคมป์ของคนงานบริษัทก่อสร้างต่างๆ ที่เข้ามารับเหมารสร้างบ้านจัดสรรในพื้นที่ จะมีการสร้างที่พักเล็กๆ ไว้อยู่อาศัยประมาณ 2-3 เดือน เป็นอย่างน้อย

จากการสะท้อนปัญหาที่พบในกองทุนสวัสดิการ พบว่า งบประมาณสนับสนุนถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่จะช่วยขับเคลื่อนตัวเนื้องานได้ ซึ่งงบประมาณที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรม ด้วยค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่มีมากขึ้น เมื่อสมาชิกมีจำนวนมาก ชุมชนจึงอยากให้ภาครัฐได้มีการจัดสรรงบประมาณหรือสนับสนุนช่วยเหลือเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม

ในเรื่องตัวชี้วัดที่ภาครัฐนำมากำหนดผลการทำงาน พบว่า ตัวชี้วัดบางตัวอาจไม่สามารถใช้ได้จริงในสังคม ด้วยสถานการณ์ของแต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกัน ทำให้บางคนขาดโอกาสไป ตัวอย่างเช่น ในเรื่องเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุที่มีกำหนดเกณฑ์เอาไว้มากมาย ซึ่งบางครั้งผู้สูงอายุเหล่านั้นก็ไม่ตรงตามเกณฑ์ที่วางไว้ แต่ก็เป็นผู้สูงอายุที่ไม่สามารถหาเลี้ยงตนเอง ก็ขาดโอกาสตรงนั้นไป

ประการสุดท้าย การที่กองทุนสวัสดิการชุมชนจะดำเนินต่อไปได้นั้น ควรที่จะมีการ บูรณาการร่วมกันเป็นเครือข่ายจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อที่จะได้เป็นการช่วยกันทำงานในด้านที่แต่ละฝ่ายมีความถนัดหรือมีความสามารถ เพื่อที่กลุ่มกองทุนจะได้ดำเนินต่อไปอย่างประสบผลสำเร็จมากที่สุด โดยทางกลุ่มกองทุนได้เสนอว่าอยากให้ภาคส่วนอื่นๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม และรับรู้การทำงานของประชาชน เมื่อมีการประชุมอบรมอยากให้ภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาร่วมรับฟัง เพราะอย่างน้อยที่สุด สิ่งเหล่านี้คือการสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน และเป็นพื้นฐานของการพึ่งพาช่วยเหลือกันต่อไป โดยในแต่ละภาคส่วนอื่นๆ ควรจะมีการบริหารจัดการกันเองภายในองค์กร โดยที่ทางกลุ่มกองทุนนั้นเสนอวิธีการว่าอาจจะเป็นการให้การอบรม/ประชาสัมพันธ์รูปแบบการทำงานของกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางในการจัดทำกิจกรรมในรูปแบบเดียวกันของกลุ่มอื่นๆ ต่อไป หลังจากนั้นก็จะก่อให้เกิดเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนเพิ่มมากขึ้นในแต่ละพื้นที่ เครือข่ายเหล่านี้จะมีประโยชน์ในเรื่องการประสานพลังความเข้าใจ และการเชื่อมต่อกิจกรรมแต่ละพื้นที่เข้าไว้ด้วยกัน เพื่อให้เกิดพลังเครือข่ายที่ทำให้สังคมพัฒนาต่อไปได้อย่างเข้มแข็ง

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเสาธง อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เรียบเรียงโดย นางสาวณัฐยา ธัญญานิธิวัฒน์

รายชื่อสมาชิกผู้ให้ข้อมูล

1. นายชัยมงคล ญาณจันทร์	รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเสาธง
2. นางสาวสุนีย์ ดนตรีไทย	ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเสาธง
3. นายเวก สุขบุญเพ็ง	กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเสาธง
4. นางธัญญรัตน์ สุขบุญเพ็ง	กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเสาธง
5. นายวิระพงษ์ น้อยสวัสดิ์	สนง. พมจ. อยุธยา
6. นางสาวผดุงศรี ธรรมกมล	สนง. พมจ. อยุธยา

ที่อยู่สำหรับการติดต่อประสานงาน

นางธัญญรัตน์ สุขบุญเพ็ง

44/2 ม. 2 ต. เสาธง อ. บางปะหัน จ. พระนครศรีอยุธยา 13220

โทร. 081 – 7578492, 081 – 0716190, 035 – 777049

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเสาธง อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเสาธงเกิดจากการที่ผู้คนวัยทำงานในหมู่บ้านส่วนใหญ่ต้องออกไปทำงานต่างถิ่น ทำให้ลักษณะการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชนแบบอดีตน้อยลง อันมีผลต่อการจัดสวัสดิการสังคมของชุมชนลดน้อยลงตามไปด้วย ซึ่งสภาวะดังกล่าวทำให้เกิดความคิดที่ว่าควรมีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุขึ้นมาเพื่อให้เกิดการช่วยเหลือกันเองในชุมชน เพราะผู้สูงอายุบางส่วนขาดลูกหลานมาดูแล อีกทั้งยังมีฐานะยากจนและขาดแคลนสวัสดิการ

กลุ่มแกนนำชุมชนจึงได้มีการประชุมกัน เพื่อกำหนดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จ รวมถึงไปถึงกรณีการถึงแก่กรรม กล่าวคือ จะมีการมอบเงินช่วยเหลือการฌาปนกิจศพเป็นจำนวนเงินศพละ 20 บาท ซึ่งจะเป็นการจ่ายสำรองเงินไว้ล่วงหน้า 5 ศพ คือจ่ายคนละ 100 บาท และมีการคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านทั้งหมด 16 คนเพื่อมาจัดการเงินส่วนนี้

จากจุดเริ่มต้นดังกล่าว เป็นเวลา 5 ปีต่อมา ทางกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนมีโอกาสดำเนินการอบรมความรู้ในเรื่องการจัดกองทุนสวัสดิการชุมชนจากเจ้าหน้าที่ พอช. (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน) ที่จังหวัดสิงห์บุรี กรรมการกองทุน (เดิม) จึงมีความเห็นพ้องต้องกันว่าควรมีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้น โดยตกลงกันภายในกลุ่มสมาชิกว่าจะเก็บเงินสมาชิกวันละ 1 บาทต่อคน รวมทั้งมีการปรับอายุจากที่เคยรับสมาชิกอายุประมาณ 55 ถึง 75 ปี เป็นรับสมัครสมาชิกตั้งแต่อายุ 15 ถึง 70 ปี สำหรับผู้ที่เคยเป็นสมาชิกที่มีอายุมากกว่า 70 ปี ก็ได้รับสิทธิในการเป็นสมาชิกคงเดิมไว้

วิธีการดำเนินกิจกรรมของทางกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเสาธง เป็นการบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการ โดยแบ่งคณะกรรมการดูแลในแต่ละหมู่บ้าน มีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ ซึ่งคณะกรรมการจะมีทั้งหมด 13 คน มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอ โดยแบ่งการประชุมออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การประชุมคณะกรรมการจัดขึ้นทุก 4 เดือน (ปีละ 3 ครั้ง) และการประชุมสมาชิกร่วมกับคณะกรรมการจัดขึ้นทุก 6 เดือน (ปีละ 2 ครั้ง)

การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนเริ่มจากจัดตั้งเป็นชมรมผู้สูงอายุเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2548 ผู้สูงอายุในหมู่บ้านค่อนข้างให้ความร่วมมือและสนับสนุนกิจกรรมเป็นอย่างดี ภายหลังจึงมีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้น ทำให้สมาชิกในหมู่บ้านทั้งเด็กและผู้ใหญ่ต่างก็ให้ความสนใจและเข้าร่วมเป็นสมาชิกเพิ่มมากขึ้น

เงื่อนไขที่กองทุนสวัสดิการสามารถจัดตั้งได้จนประสบความสำเร็จนั้นมีผลมาจากการที่สมาชิกในหมู่บ้านมีความต้องการความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ผู้นำของแต่ละหมู่บ้านมีความเสียสละในการเป็นผู้หาข้อมูลในการทำกองทุน และพื้นฐานของ

ชุมชนที่เคยช่วยเหลือกันมาตลอด จึงทำให้ง่ายต่อการที่จะตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยมี พอช. เป็นผู้เข้ามาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลของกองทุนสวัสดิการชุมชน รวมไปถึง พมจ. (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) ที่เข้ามาช่วยเหลือด้านงบประมาณในการจัดตั้งกองทุน

นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จจากภายในชุมชนก็คือ ลักษณะ สภาพที่หมู่บ้านเหลือผู้อาศัยในชุมชนที่เป็นเพียงคนในวัยชราและวัยกำลังเรียน (เด็กและเยาวชน) ซึ่งเมื่อมีการเจ็บไข้ได้ป่วย ก็ต้องช่วยกันพาไปหาหมอ บางรายขาดแคลนทุนทรัพย์ ซึ่งสมาชิกในหมู่บ้านต่างก็มีความเห็นอกเห็นใจกัน และมีความต้องการที่จะช่วยเหลือกัน ซึ่งรวมทั้งเด็กที่เป็นลูกหลานและตัวเพื่อนคนชราด้วยกันเอง ซึ่งผู้นำในการจัดตั้งกลุ่มขึ้นมานั้น ก็มีสำคัญในการทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ เพราะเป็นผู้ที่คนในชุมชนต่างไว้ใจและเชื่อถือ

ส่วนปัจจัยความสำเร็จจากภายนอกชุมชน คือ กิจกรรมการให้การสนับสนุนของ พอช.และ พมจ. เข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการชุมชนให้แก่ชาวบ้าน และเป็นผู้จัดประกายการจัดตั้งขึ้นเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนให้แก่ชาวบ้าน อีกทั้งยังมีการให้เงินสนับสนุนแก่ชาวบ้านอีกด้วย

อุปสรรคที่ทางกองทุนสวัสดิการชุมชนพบคือ การที่องค์กรที่ต้องทำงานประสานกับชาวบ้านไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการของประชาชนและชุมชน รวมถึงสาธารณประโยชน์ อีกทั้งการเก็บเงินเพิ่มขึ้นเพื่อให้มีเงินสำรองในกองทุนมีความเป็นไปได้ยาก

จากอุปสรรคข้างต้น ทำให้ชาวบ้านต้องการให้ภาครัฐมีนโยบายที่เจาะจงลงมายังองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อที่จะได้สะดวกในการขับเคลื่อนกลุ่ม รวมทั้งต้องการให้เข้ามาส่งเสริมในด้านของอุตสาหกรรม และส่งเสริมกลุ่มอาชีพให้กับชาวบ้าน รวมทั้งมีการจัดตลาดรองรับสินค้าที่ชาวบ้านผลิตออกมา ชาวบ้านต้องการให้ภาคเอกชนเข้ามารับซื้อสินค้าของชาวบ้านไปขาย รวมทั้งช่วยประสานงานพาณิชย์จังหวัด หรือหอการค้าจังหวัด เพื่อเชื่อมต่อตลาดให้กับชาวบ้าน

กองทุนสวัสดิการชุมชนบางนางลี่

จ.สมุทรสงคราม

เรียบเรียงโดย นางสาวปัจฉิมา พบพีช

รายชื่อสมาชิกผู้ให้ข้อมูล

1. นายเจริญศักดิ์ เกียรติสกุลเดชา พมจ.จังหวัดสมุทรสงคราม
สนง.พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
จังหวัดสมุทรสงคราม
หลังศาลากลางจังหวัด อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรสงคราม 75000
● เบอร์โทร 034-715730
2. นางสาวศิริลักษณ์ กันยา อบต.บางนางลี่
3 หมู่ 3 ตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา
จังหวัดสมุทรสงคราม 75110
● เบอร์โทร 0851279337
3. นางสาวณัฐนิชา บุญชัยโย นักพัฒนาชุมชนบางนางลี่
167/25 บ้านเอื้ออาทรจังหวัดสมุทรสงคราม
ตำบลบางแก้ว อำเภออัมพวา
จังหวัดสมุทรสงคราม 75110
● เบอร์โทร 089-1466881
4. นางสมรักษ์ สวอุดมเจริญ ชาวบ้านชุมชนบางนางลี่
18 หมู่ 4 ตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา
จังหวัดสมุทรสงคราม 75110
5. นางสุกัญญา ท้วมศิริ ชาวบ้านชุมชนบางนางลี่
43/1 หมู่ 5 ตำบล บางนางลี่ อำเภออัมพวา
จังหวัดสมุทรสงคราม 75110
● เบอร์โทร 086-8114287

6. นายวิญญูเพ็ญ อ่ำสกุล

ชาวบ้านชุมชนบางนางลี่

115 หมู่ 4 ตำบลบางนางลี่ อำเภอมัทพวา

จังหวัดสมุทรสงคราม 75110

● เบอร์โทร 081-7363016

กองทุนสวัสดิการชุมชนบางนางลี่ จ.สมุทรสงคราม

กองทุนสวัสดิการชุมชนบางนางลี่มีจุดเริ่มต้นมาจากการระดมความคิดเห็นทางด้านการออมทุนแล้วนำมาตั้งเป็นกลุ่มออมทรัพย์สวัสดิการผู้สูงอายุคล้ายๆ กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ แต่ผลที่ได้ของกลุ่มไม่สามารถขยายผล ในปี พ.ศ.2549 คณะกรรมการกองทุนมีโอกาสไปดูงานที่จังหวัดกาญจนบุรีเกี่ยวกับกลุ่มออมวันละบาท (กลุ่มสัจจะออมทรัพย์) โดยทาง อบต. (องค์การบริหารส่วนตำบล) กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้พาไปดูงาน ประมาณเดือนสิงหาคม ปี พ.ศ.2549 หลังจากกลับมาจากการศึกษาดูงาน ทางคณะกรรมการและผู้นำชุมชนก็ประชุมร่วมกันและเห็นตรงกันว่าจะมีการก่อตั้งสวัสดิการชุมชนที่บางนางลี่ โดยให้ทางผู้ใหญ่บ้านหาสมาชิกด้วยการเชิญชวนคนในหมู่บ้านมาร่วมกิจกรรมดังกล่าว เมื่อทางแกนนำชุมชนและคณะกรรมการกองทุนได้ชี้แจงให้คนในหมู่บ้านได้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของกองทุน ประกอบกับทางผู้ใหญ่บ้านได้ไปอบรมเพิ่มพูนความรู้ รูปแบบการดำเนินกิจกรรมกองทุนฯ จึงได้ปรับแนวทางการจัดสวัสดิการชุมชนจากเดิมที่เป็นการสงเคราะห์กรณีเสียชีวิตมาสู่การจัดสวัสดิการในกลุ่มคนทั่วไปที่ครอบคลุมพื้นที่ 5 หมู่บ้าน โดยมีสมาชิกประมาณ 600 คน

แรงบันดาลใจในการดำเนินกิจกรรม เพราะเป็นสมาชิกและคณะกรรมการกองทุนเห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวจะก่อให้เกิดประโยชน์กับสมาชิกคนอื่นๆ ในชุมชน โดยพยายามที่จะขยายมิติด้านสวัสดิการให้ครอบคลุมที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนไปยังคนกลุ่มต่างๆ และจากความต้องการมีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หรือต้องการทำประโยชน์ให้กับชุมชนและผู้อื่น โดยมุ่งให้ชุมชนเป็นชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองได้

ลักษณะวิธีการในการดำเนินกิจกรรมเป็นไปในรูปแบบของการคัดเลือกตัวแทนแต่ละหมู่บ้าน เพื่อตั้งเป็นกรรมการชุดใหญ่และตั้งกฎกติกาขึ้น โดยมีข้อกำหนดว่ามีการกำหนดวันเพื่อให้แต่ละหมู่บ้านได้มาจ่ายเงินกองกลาง ซึ่งแต่ละหมู่บ้านได้มีกองทุนต่างกัน มีการกำหนดกฎระเบียบของการเบิกจ่ายเงินเพื่อประโยชน์ของสมาชิกในด้านสวัสดิการ คือ

- สวัสดิการกรณีการเกิด ได้รับเงิน 500 บาท
- สวัสดิการกรณีชราภาพหรือสูงอายุ (ซึ่งครอบคลุมผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปถึงจะได้สิทธิ) พบว่า ยังไม่มีการจัดสวัสดิการให้เพราะว่า งบประมาณของการจัดสวัสดิการในกรณีนี้ยังมีผู้ที่เป็นไปตามเงื่อนไขคุณสมบัติ กล่าวคือ เข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนไม่น้อยกว่า 15 ปี ทั้งนี้ เพราะคณะกรรมการกองทุนมีความเห็นว่าการจัดสวัสดิการกรณีชราภาพหรือสูงอายุนั้นเป็นสวัสดิการที่ผูกพัน เป็นการจ่ายในระยะยาวและต้องให้เงินทุนเป็นจำนวนมาก
- สวัสดิการกรณีเจ็บป่วย จะมีการให้ความช่วยเหลือดังนี้ หากพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลจะได้รับเงินช่วยเหลือ 500 บาท ต่อ 1 คืน ไม่เกิน 5 คืน ต่อปี
- สวัสดิการกรณีเสียชีวิต มีเงื่อนไขที่ว่าต้องเป็นสมาชิก 6 เดือน ขึ้นไป ถึงจะได้รับสิทธิดังกล่าว

ส่วนการเก็บเงินออมเข้ากองทุนจะมีการกำหนดวันส่งเงินออมในแต่ละเดือน โดยแต่ละหมู่บ้านจะมีกระปุกออมสิน

ขั้นตอนการบริหารจัดการกองทุนฯ มีการกำหนดผู้เข้าดำรงตำแหน่งการบริหารตามลักษณะการบริหารงานทั่วไป การบริหารงานเป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่กลุ่มได้ตั้งไว้ ในส่วนของระเบียบกฎเกณฑ์ที่ทางกลุ่มตั้งขึ้นมาจากการศึกษาระเบียบในแต่ละพื้นที่ที่มีการดำเนินกิจกรรมในลักษณะดังกล่าวโดยเป็นการผสมผสานเลือกเอาส่วนที่ดีมาปรับใช้กับกลุ่มของตนเอง โดยผ่านความเห็นชอบจากกระบวนการประชุมของคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นมาจากตัวแทนสมาชิก

ผลการดำเนินการในช่วงปี พ.ศ.2549 พบว่า กลุ่มยังไม่ประสบความสำเร็จมากนัก อันเนื่องมาจากความไม่เข้าใจของสมาชิกในหมู่บ้าน และเงื่อนไขในการตั้ง

กองทุนมีข้อกำหนดที่ว่ากองทุนจะต้องมีสมาชิกตั้งแต่ 100 คน ขึ้นไป สมาชิก ณ ขณะนั้น ส่วนใหญ่ยังคงเป็นแกนนำเป็นสมาชิกหลัก ต่อมาปี 2550 สมาชิกเพิ่มมากขึ้น เกิดจากการประชาสัมพันธ์และความช่วยเหลือจาก อบต. (องค์การบริหารส่วนตำบล) ทำให้ชาวบ้านเกิดความมั่นใจมากขึ้น พอสมาชิกเริ่มเชื่อมั่นมากขึ้น ทางอบต. ก็เริ่มที่จะลดบทบาทลงเพื่อให้กิจกรรมเป็นการดำเนินการเองของชุมชน จนกระทั่งปี 2551 นับว่าเป็นปีที่กองทุนประสบความสำเร็จ โดยมีการจ่ายเงินตามข้อกำหนดของกองทุน และจัดสรรทั่วถึงในกลุ่มสมาชิกแต่ละกรณีไม่ว่าจะเป็น กรณีแรกเกิด กรณีเจ็บป่วย และกรณีเสียชีวิต

ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานของกลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์ มีดังนี้

1. ระเบียบในการจ่ายสวัสดิการ
2. คนทำงาน คณะกรรมการ
3. การสนับสนุนของ อบต. ผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้านเกิดขึ้นควบคู่กันเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4. การมีส่วนร่วมของชุมชน
5. หน่วยงานและองค์กรพื้นที่บางนางลี่

ปัจจัยเกื้อหนุนที่ทำให้การดำเนินการของกลุ่ม มีดังนี้

คณะกรรมการ

- มีการประชุมงาน พูดคุยกันบ่อยครั้ง รวมทั้งร่วมมือกับ อบต. เป็นอย่างดี
- มีการประสานงานระหว่างชาวบ้านกับ อบต. ร่วมกันตลอด
- สมาชิกในแต่ละหมู่บ้านเป็นที่รู้จักกันดี สามารถพูดคุยกันได้ตลอด

สมาชิก

- มีการแจกเอกสารหลักฐาน
- มีสื่อในการสร้างความรับรู้ เช่น กระจุกออมสิน สมุดบัญชี
- สร้างความเข้าใจในการรับรู้ ว่าเงินในส่วนนี้เป็นเงินสวัสดิการไม่สามารถถอนได้

ระเบียบปฏิบัติ

- เป็นที่ยอมรับของสมาชิกทั้งหมด
- มีคณะกรรมการเป็นผู้ร่างระเบียบปฏิบัติและมีการอธิบายให้กับสมาชิกได้รับทราบ

ปัจจัยเหล่านี้นั้นเกิดขึ้นจากการที่ชุมชนเป็นผู้คิดเองเป็นส่วนใหญ่ และได้รับการสนับสนุนจากภายนอก คือ อบต. ที่พาไปศึกษาดูงานข้างนอก นอกจากปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จแล้วยังมีอุปสรรคที่ทำให้กลุ่มกองทุนประสบความสำเร็จได้ช้าลง คือ กรณีที่มีคนเสียชีวิตจำนวนมาก เช่น เดือนละ 2 คน จะทำให้เงินสวัสดิการไม่เพียงพอ สวัสดิการของผู้สูงอายุที่จะทำให้มีเงินจ่ายไม่พอกับรายรับ ในด้านการทำบัญชีคนรุ่นใหม่ที่เข้ามาทำก็ค่อนข้างที่จะทำน้อย การเชื่อมต่อของการทำงานระหว่างวัยคนแก่กับคนเด็ก ที่เกิดจากความสนใจ

ชาวบ้านอยากให้รัฐช่วยพุงในการสนับสนุนกองทุน ซึ่งคำว่า “รัฐ” นี้มีความหมายตั้งแต่องค์กรปกครองท้องถิ่นขึ้นไป ถ้ารัฐต้องการที่จะแก้ปัญหาคนยากจนก็น่าที่จะมาสนับสนุนกลุ่ม แล้วกลุ่มก็จะไปกระจายให้กับชาวบ้านเอง ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้ชุมชนไม่ทอดทิ้งกัน

ในด้านของภาคเอกชนก็ควรที่จะสนับสนุนกลไกคณะกรรมการและองค์ความรู้ให้เข้มแข็ง มีการให้ความรู้ของกลุ่มและกิจกรรมนั้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นความยั่งยืน รวมถึงส่งเสริมการจัดการภายในองค์กร รวมทั้งมีแผนบูรณาการร่วมกัน คือ ชุมชนควรมีการวางแผนของตนเองให้ชัดเจน และนำไปแลกเปลี่ยนกับภาคส่วนอื่นๆ ในการให้ความช่วยเหลือ และต้องมีการประชาสัมพันธ์แผนและนำไปประสานงานกับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มเครือข่ายป่าชุมชนต้นน้ำเพชรบุรี

เรียบเรียงโดย นางสาวชูลี ใจดี

รายชื่อสมาชิกผู้ให้ข้อมูล

1. นายสุวรรณ สมุดใหญ่	นักพัฒนาสังคม สนง.พมจ.พบ.
โทรศัพท์ 081-1979291
2. น.ส.วาสนา สะอาดเยี่ยม	พนาง.พิมพ์ดีด ชั้น 3 สนง.พมจ.พบ.
โทรศัพท์ 032-426091 ต่อ 14
3. นายสมเกียรติ เกตุสุริโย	รองประธานเครือข่ายป่าชุมชนฯ
โทรศัพท์ 085-8122672
4. นายกฤษณะ สหบดี	สมาชิกป่าชุมชนบ้านลำตะเคียน
โทรศัพท์ 081-5117565
5. นายเรียน ร้อยนาค	รองฯ สภาป่าชุมชน ตำบลท่าตะคร้อ
โทรศัพท์ 081-7507007
6. นายโสฬส วิริยะวัฒน์	ส.ส.ว.4
โทรศัพท์ 034-275240

ที่อยู่สำหรับการติดต่อประสานงาน

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพชรบุรี
ศาลากลางจังหวัด ถนนราชมรรคา ต.คลองกระแซง อ.เมือง จ.เพชรบุรี 76000
โทรศัพท์ 032-426091

กลุ่มเครือข่ายป่าชุมชนต้นน้ำเพชรบุรี

เครือข่ายป่าชุมชนต้นน้ำเพชรบุรีเป็นเครือข่ายที่เกิดจากความต้องการในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และต้องการสร้างเสริมจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน เครือข่ายตั้งอยู่ในหลาย ๆ ชุมชนโดยจุด

เริ่มต้นของการก่อตั้งเครือข่ายป่าชุมชนนั้นมาจากสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยที่เป็นผู้ให้คำแนะนำในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ป่าจังหวัดเพชรบุรี ต่อมา พอช. (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน) ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรม

เครือข่ายป่าชุมชนที่จะกล่าวถึงในที่นี้ ได้แก่ เครือข่ายป่าชุมชนบ้านลำตะเคียน ต.แก่งกระจาน อ.แก่งกระจาน เป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้นในช่วงปี 2542 และป่าชุมชนบ้านสามเรือน ต.ท่าตะคร้อ อ.หนองหญ้าปล้อง จ.เพชรบุรี ซึ่งเป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้นในช่วงปี 2544

การเกิดขึ้นของเครือข่ายป่าชุมชนต้นน้ำเพชรบุรีนั้น ส่วนหนึ่งเกิดมาจากการที่พื้นที่เขตป่าไม้ในชุมชนถูกบุกรุกทำลาย อีกทั้งยังมีการประกาศพื้นที่ทับกันระหว่างอุทยานแห่งชาติและพื้นที่ของชาวบ้านที่หาข้อยุติไม่ได้ จึงให้มีการจัดการร่วมกันระหว่างรัฐและชาวบ้าน จนในที่สุดก็สามารถรวมตัวกันได้ทั้งหมด 17 พื้นที่ป่า มีพื้นที่กว่า 1.8 ล้านไร่ โดยมีการรวมตัวทั้งสิ้น 15 ชุมชน 8 ตำบล 2 อำเภอ คือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง และอำเภอแก่งกระจาน ในปัจจุบันมีพื้นที่ป่าที่เข้มแข็งแล้ว และเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนแล้ว 3 พื้นที่ป่า และที่เห็นชัดเจนที่สุดคือ คือ บ้านพุเข็มและบ้านหนองรี ที่มีการเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และมีการทำโฮมสเตย์ (Homestay) ให้นักท่องเที่ยวได้เที่ยวชมแนวการท่องเที่ยวป่าเชิงอนุรักษ์

วิธีการในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายป่าชุมชนต้นน้ำเพชรบุรีนั้น มีการจัดตั้งในรูปแบบคณะกรรมการและมีกฎระเบียบของชุมชนในการจัดตั้งป่าชุมชน ซึ่งในทุกๆ หมู่บ้านที่เป็นป่าชุมชนจะดำเนินการเหมือนกันทั้งหมด ผู้ใหญ่บ้านของแต่ละหมู่บ้านจะเป็นผู้นำไปโดยปริยาย และในทุกเดือนจะมีการรวมตัวของผู้นำเพื่อปรึกษาหาแนวทางในเรื่องต่างๆ ร่วมกัน โดยกิจกรรมที่ทำส่วนใหญ่จะมีลักษณะเหมือนกัน คือ มุ่งที่ประเด็นความต้องการของประชาชนโดยเน้นการมีส่วนร่วม และมุ่งหวังสร้างเครือข่ายร่วมกัน โดยมีการถ่ายทอดจุดมุ่งหมายและลักษณะกิจกรรมไปยังกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ ในพื้นที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มนักเรียนและเยาวชนในพื้นที่ของตนเอง กิจกรรมที่ป่าชุมชนได้จัดทำขึ้นนั้นโดยส่วนใหญ่จะมีลักษณะที่กระทำเหมือนกันโดยมีกิจกรรมดังนี้

1. กิจกรรมทำแนวกันไฟป่า ซึ่งจะทำร่วมกันทุกปีในพื้นที่ป่าของตนเอง ซึ่งนอกจากทำแนวกันไฟแล้ว ยังมีการช่วยกันดับไฟป่าที่เกิดจากการกระทำของ คนที่เข้าไปใช้พื้นที่ป่า และไม่ได้ระมัดระวัง หรือตั้งใจทำให้เกิดไฟไหม้ เช่นในกรณี ที่มีการตีผึ้งแล้วไม่ดับไฟให้เรียบร้อย

2. การทำฝายชะลอน้ำ จะทำร่วมกันเพื่อให้เกิดแหล่งต้นน้ำในพื้นที่ป่าของ ตน กักเก็บน้ำไว้ใช้และสร้างความชุ่มชื้นให้กับพื้นที่เพื่อเป็นแหล่งต้นน้ำในจังหวัด เพชรบุรี

3. กิจกรรมการปลูกป่าทดแทน เป็นกิจกรรมที่จะทำขึ้นปีละหนึ่งครั้ง ในการทดแทนพื้นที่ป่าที่เคยโดนบุกรุก และเกิดไฟไหม้จะมีการสร้างความร่วมมือ การปลูกป่าร่วมกัน

4. การจัดประชุมระดับเครือข่าย เป็นการจัดประชุมที่เกิดขึ้นในระดับผู้นำ ที่ทุกๆ พื้นที่ป่าจะมารวมตัวกัน โดยมีผู้นำป่าชุมชนเป็นประธานในการประชุมโดย ในปัจจุบันจะมีประธานป่าชุมชนหนึ่งคนเป็นผู้ควบคุมดูแล และคอยช่วยเหลือใน การประสานงานทุกพื้นที่

5. กิจกรรมการอนุรักษ์สัตว์ป่า ไม่ล่า ไม่ซื้อ ไม่ขายเป็นการออกกฎร่วมกัน ไม่ให้ล่า ไม่ให้ซื้อและวางกฎเกณฑ์ในการปกป้องสัตว์ป่าในพื้นที่ร่วมกัน

6. การสร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชนและเด็กในชุมชนโดยการให้ร่วมกันทำ กิจกรรม เป็นการสืบทอดเจตนารมณ์และสานต่อเครือข่ายให้ยังคงไว้ไปถึงลูกหลาน โดยการจัดกิจกรรมที่เยาวชนและเด็กๆ ได้ทำร่วมกัน และในบางครั้งก็มีการบรรจุ หลักสูตรที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับป่าในการเรียนอีกด้วย

ผลจากการดำเนินกิจกรรมของร่วมกันของเครือข่ายป่าชุมชนต้นน้ำเพชรบุรี ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง และมีการต่อยอดของงานด้านการอนุรักษ์โดย คนในชุมชนเอง รวมทั้งยังมีการสร้างภาคีป่าชุมชนทั่วประเทศร่วมกับพื้นที่อื่นๆ โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างพื้นที่ อีกทั้งยังมีการศึกษาดูงาน และนำมา วางแผนปรับปรุงพื้นที่ป่าชุมชนต้นน้ำเพชรอีกด้วย

สำหรับปัจจัยด้านต่างๆ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการป่าในลุ่มน้ำเพชรบุรีนั้น อาจกล่าวได้โดยสรุปว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในกลุ่มเครือข่ายป่าชุมชนต้นน้ำเพชรบุรี คือปัจจัยในด้านภาวะผู้นำ เนื่องจากกระบวนการขับเคลื่อนของกลุ่มเครือข่ายนั้น ผู้นำที่เป็นหลักในการดำเนินงาน ผู้นำแต่ละชุมชนจะมีการมาประชุมรวมตัวกัน เพื่อหาแนวทางต่างๆ ให้กับป่าชุมชนในพื้นที่ และจากการประชุมเมื่อมีการแสดงความคิดเห็นออกมาเป็นข้อมติ ทุกชุมชนจะนำมติที่ตกลงร่วมกันไปปฏิบัติ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยในเรื่องความร่วมมือร่วมใจของชุมชนเอง แต่ละกลุ่มมีการดำเนินการทำงานแบบที่ชุมชนตนเองมีความสามารถเพียงพอ เช่น ชุมชนที่มีพื้นที่เชิงการเกษตรก็จะมีการทำแบบเกษตรพอเพียง พื้นที่ใดเป็นป่าที่สวຍงามจะเปิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และโฮมสเตย์ เป็นต้น ซึ่งทั้งปัจจัยทางด้านผู้นำ และความร่วมมือร่วมใจของชาวบ้านนั้น ก่อให้เกิดกิจกรรมที่แต่ละชุมชนทำ เป็นรูปแบบที่ไม่เหมือนใคร โดยชุมชนแต่ละชุมชนก็จะมีวางแผนคิดสร้างกระบวนการวิธีการ และรูปแบบที่เหมาะสมกับชุมชนของตนเอง

ส่วนเงื่อนไขที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินการของกลุ่ม ที่ส่งผลทำให้งานไม่เป็นที่ไปตามเป้าหมายนั้นมีหลายปัจจัย ซึ่งเกี่ยวข้องกับทั้งภายในพื้นที่เครือข่ายเอง หรือในส่วนของภาครัฐและเอกชน การขาดเงินทุนสนับสนุน เป็นเงื่อนไขที่สำคัญ เนื่องจากชุมชนแต่ละชุมชนจะมีการทำกิจกรรมที่ต้องใช้แรงงาน และใช้เงินในการทำกิจกรรม เงินสนับสนุนที่ได้รับมีไม่เพียงพอ ทำให้บางครั้งกิจกรรมก็ไม่สามารถทำได้เต็มที่ ส่งผลให้เกิดการขาดความต่อเนื่องของกิจกรรม ในส่วนผู้นำนั้นยังขาดความรู้และประสบการณ์ และส่วนใหญ่การรวมกลุ่มจะมีการรวมตัวเฉพาะชุมชนของตนเอง การแลกเปลี่ยนและเรียนรู้กิจกรรมที่สอดคล้องกันจึงทำได้ยาก ปัญหาการบริหารงานภายในของชุมชน นับเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นภายในแต่ละกลุ่ม เช่น การโกงเงินของกลุ่ม โดยเป็นหนึ่งในคณะกรรมการกันเอง และไม่สามารถเอาความผิดได้ หรือในบางครั้งก็เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลที่ก่อให้เกิดการล่าช้าในการดำเนินงาน

นอกจากเงื่อนไขสภาวะปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ความหวาดกลัวจากผู้มีอิทธิพล หรือ ผู้บุกรุกพื้นที่ป่าชุมชน ก็ทำให้ชาวบ้านผู้ดูแลไม่สามารถจัดการตามกฎหมายได้ อีกทั้งยังสร้างความหวาดกลัวให้กับชาวบ้าน ไม่กล้าออกไปปกป้องดูแลป่าอย่างเช่นเคย กลุ่มเครือข่ายฯ เองนั้นก็เกิดความรู้สึกท้อถอยในการดำเนินการทำป่าชุมชน เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มต้นน้ำนั้น เป็นคนในพื้นที่ป่าต้นน้ำที่เป็นคนดูแล หากคนปลายน้ำไม่ได้ให้ความสำคัญกับน้ำ ไม่ช่วยกันดูแล และคนต้นน้ำเองก็ไม่ได้ใช้น้ำที่พวกเขาดูแล ความรู้สึกท้อถอยจึงเกิดขึ้นในการดำเนินกิจกรรม

สุดท้ายในเรื่องข้อเสนอแนะและแนวทางที่ทางกลุ่มเครือข่ายป่าชุมชนต้นน้ำเพชรบุรีได้เสนอแนะไว้นั้นคือ ได้เสนอในส่วนของแต่ละภาคส่วนที่ต้องเข้ามาช่วยเหลือในด้านการทำกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นรัฐ หรือเอกชนในเรื่องของงบประมาณที่ควรเข้าไปให้ความช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม เนื่องจากการทำกิจกรรมบางอย่าง ต้องใช้เงินในการสวัสดิการ ในการฟื้นฟูบำรุง นอกจากนี้ ในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลในพื้นที่นั้น ควรจะใส่ใจในความเป็นกลุ่ม และถามถึงปัญหาพร้อมทั้งให้แนวทางในการแก้ไขเมื่อเกิดปัญหาขึ้นในการจัดการป่าและการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม นอกจากนี้ทางกลุ่มยังได้กล่าวถึงความเชื่อมโยง ระหว่างกัน ของกลุ่มอื่นๆ ในพื้นที่จังหวัดต่างๆ ที่น่าจะมีเครือข่ายที่สามารถเชื่อมต่อกันได้ ตลอดจนสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แนวความคิด และสามารถพัฒนาร่วมกันได้

กลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์ลุ่มน้ำป่าสัก จังหวัดสระบุรี

รวบรวมและเรียบเรียงโดย นางสาววินิตชา พรหมสวณา

รายชื่อสมาชิกผู้ให้ข้อมูล

1. นางสาวศิวพร บุตรชนิษฐ์	089-2416068 รองประธานเครือข่ายฯ
2. นางชินภัทร ลมเชย	086-3936214 คณะกรรมการเครือข่ายฯ
3. นางสาวจันทร์ทิพย์ แสงศรี	086-0630029 คณะกรรมการเครือข่ายฯ
4. นายสรุพล เลาพอ	086-1281881 ตัวแทนชุมชน
5. นางสุชาดา ศรีกุล	081-7760600 พมจ. สระบุรี
6. นางนัยนา ราวงษ์	089-8263494 พมจ. สระบุรี

ที่อยู่สำหรับการติดต่อประสานงาน

นางศิวพร บุตรชนิษฐ์

21/1 หมู่ 3 ต.ต้นตาล อ.เสาไห้ จ.สระบุรี 18160

กลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์ลุ่มน้ำป่าสัก จังหวัดสระบุรี

เครือข่ายอนุรักษ์ลุ่มน้ำป่าสักเป็นองค์กรชาวบ้านที่มีจุดเริ่มต้นมาจากชมรมอนุรักษ์ลุ่มน้ำป่าสักอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.2543 สืบเนื่องมาจากโครงการคืนสายน้ำให้แผ่นดิน ซึ่งเมื่อโครงการได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว กลุ่มชาวบ้านมีความคิดที่จะสานต่อโครงการโดยตระหนักและเห็นร่วมกันว่าควรจะมีการดูแลแม่น้ำร่วมกัน เพราะในช่วงแรกชาวบ้านยังไม่เห็นถึงผลกระทบจากปัจจัยภายนอกต่างๆ ที่ส่งผลต่อแม่น้ำป่าสัก มองเพียงว่าจะทำอย่างไรให้แม่น้ำป่าสักอยู่กับเราตลอดไป

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงเป็นที่มาที่ทำให้ชาวบ้านรวมตัวกันเกิดเป็นกลุ่มอนุรักษ์
ลุ่มน้ำป่าสัก จังหวัดสระบุรี ขึ้นเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2544 ด้วยชาวบ้านเพียง 55
คน หลังจากที่มีการรวมตัวกันขึ้น ชาวบ้านจึงได้เริ่มทำการสำรวจแม่น้ำป่าสัก ทำให้
เห็นถึงสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับแม่น้ำสายหลักที่หล่อเลี้ยงชีวิตของคนทั้ง
จังหวัดแห่งนี้ ปัญหาแรกที่พบคือปัญหาขยะที่มีปริมาณมากในแม่น้ำป่าสัก เมื่อเห็น
ถึงปัญหาดังกล่าวทำให้ชาวบ้านระดมความคิดที่จะช่วยกันแก้ไขปัญหานี้ งานชิ้น
แรกที่ได้ทำคือการรณรงค์ทำความสะอาดแม่น้ำป่าสัก ซึ่งกิจกรรมนี้ทำให้ชาวบ้าน
ได้พบอะไรหลายๆ อย่าง กิจกรรมที่เกิดขึ้นตามมาคือได้มีการทำพิธีสืบชะตาแม่น้ำ
โดยประเพณีนี้เป็นความเชื่อดั้งเดิมที่ชาวบ้านได้ทำสืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษเพื่อ
ให้ชาวบ้านเห็นถึงความสำคัญและเกิดความรู้สึกศรัทธาต่อแม่น้ำสายศักดิ์สิทธิ์แห่งนี้
นอกจากนั้นยังทำให้เกิดความตระหนักและมีจิตสำนึกร่วมกันในการรักแม่น้ำมาก
ขึ้นกว่า 2 ปีที่ชาวบ้านช่วยกันเก็บขยะในแม่น้ำ

แต่อย่างไรก็ตาม จำนวนขยะก็ยังคงมีปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ชาวบ้านจึงเริ่ม
คิดหากิจกรรมใหม่ๆ พร้อมทั้งหาเครือข่ายร่วม หาผู้ที่มีอุดมการณ์เดียวกันที่จะช่วย
กันอนุรักษ์แม่น้ำป่าสักแห่งนี้ ในช่วงแรกชาวบ้านได้กำหนดเป้าหมายที่จะฟื้นฟูสิ่ง
แวดล้อมบริเวณแม่น้ำป่าสัก และฟื้นฟูสำนึกรักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของผู้คน
ทั้งสองฝั่งของลำน้ำป่าสัก โดยการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ กระตุ้นและ
ปลูกจิตสำนึก สร้างความตระหนักและหันมาร่วมกันฟื้นฟูคุณภาพน้ำที่กำลังอยู่ใน
ช่วงวิกฤติ เป็นการฟื้นฟูชีวิตทั้งในน้ำและริมสองฝั่งลำน้ำให้มีความสมบูรณ์หลากหลาย
จัดการทรัพยากรน้ำ สัตว์น้ำ พืชน้ำ ให้มีโอกาสแพร่พันธุ์ในน้ำที่ใสสะอาดได้
อย่างเหมาะสม และให้เอื้อต่อการทำมาหากินของชาวบ้านที่เคยอาศัยแม่น้ำป่าสัก
เป็นแหล่งทำมาหากิน ตลอดจนเอื้อต่อระบบเศรษฐกิจในภาพรวมได้อย่างเป็นธรรม
และยั่งยืนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้ทุกชีวิต ทั้งพืช สัตว์ คนได้
อาศัยและเติบโตอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลและมีสุข โดยมีการทำกิจกรรมต่างๆ ขึ้นมา
เช่น การทำความสะอาดแม่น้ำ การจัดการน้ำโดยการทำจุลินทรีย์บำบัด การรณรงค์
ให้เด็กลงเรือสำรวจแม่น้ำ การจัดเวทีสาธารณะสะท้อนปัญหาแม่น้ำ ทำทุกอย่าง
เพื่อให้คนเห็นถึงความสำคัญแม่น้ำ

หลังจากที่ได้มีการไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับพื้นที่ต้นน้ำในที่ต่างๆ เพื่อศึกษาถึงลักษณะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์แม่น้ำป่าสักและแม่น้ำอื่นๆ เพื่อที่จะนำความรู้มาใช้เป็นแนวทางในการทำงานของกลุ่ม ทำให้ผลของการดำเนินงานและการทำกิจกรรมต่างๆ ตลอดระยะเวลาเกือบ 10 ปี ตั้งแต่ก่อนเริ่มก่อตั้งชมรมพบว่ายิ่งทำการอนุรักษ์มากเท่าไร คนยิ่งเห็นถึงความสำคัญของแม่น้ำป่าสักน้อยลง ประกอบกับยังไม่มีหน่วยงานใดให้ความสนใจกับแม่น้ำป่าสักแห่งนี้ ยกเว้นชาวบ้านเท่านั้นที่เห็นถึงความสำคัญของแม่น้ำป่าสักซึ่งเป็นแม่น้ำที่หล่อเลี้ยงชาวสระบุรีและชาวจังหวัดต่างๆ ที่อยู่สองฝั่งแม่น้ำป่าสัก สาเหตุที่เป็นเช่นนั้น อาจเนื่องมาจากคนส่วนใหญ่มองว่าปัญหาเหล่านี้เป็นสิ่งที่อยู่ไกลตัว ทำให้มีแต่ชาวบ้านที่ใช้ประโยชน์จริงๆ จากแม่น้ำเท่านั้นที่ลุกขึ้นมาเรียกร้องและดูแล

เมื่อได้วิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ส่งผลให้การดำเนินการของกลุ่มประสบผลสำเร็จนั้น เราพบว่ามียุทธศาสตร์ร่วมกัน แต่ปัจจัยที่ชาวบ้านเห็นว่าสำคัญที่สุดคือคน ซึ่งก็คือกลุ่มชาวบ้านด้วยกันเองที่รวมตัวกันขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกันคือเพื่ออนุรักษ์ พื้นที่ดูแลรักษาแม่น้ำป่าสักให้อยู่ตลอดไป ปัจจัยนี้เกิดขึ้นจากจิตสำนึกและน้ำพักน้ำแรงของชาวบ้าน ทำให้เกิดคนกลุ่มน้ำป่าสักขึ้นตามมาอีกมากจนทำให้เกิดเป็นเครือข่ายต่างๆ ตามมาอีกหลายเครือข่าย รวมทั้งชาวบ้านในท้องถิ่นยังได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์กลุ่มน้ำป่าสักมากยิ่งขึ้นกว่าเดิมที่มีอยู่ ชาวบ้านมีจิตสำนึกและช่วยกันดูแลรักษาและเฝ้าระวังแม่น้ำป่าสักเพิ่มมากยิ่งขึ้น ภาครัฐเครือข่ายต่างๆ เข้ามาให้การสนับสนุนและเกิดการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำงานเพิ่มมากยิ่งขึ้น

ส่วนในเรื่องเงื่อนไขที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของกลุ่มไม่ให้เป็นไปตามเป้าหมายนั้น พบว่า แม่น้ำป่าสักเป็นแม่น้ำสายใหญ่ที่ไหลผ่านหลายจังหวัดทำให้แม่น้ำสายนี้เป็นแหล่งน้ำทิ้งของชุมชน โรงงานอุตสาหกรรม ฟาร์มปศุสัตว์ในเขตเทศบาลเมือง และยังมีสิ่งปฏิกูลอื่นๆ อีกหลายอย่างที่เกิดขึ้นภายในจังหวัดสระบุรี ซึ่งทั้งหมดจะถูกระบายลงสู่แม่น้ำป่าสักทั้งสิ้น

นอกจากนั้น ยังมีเงื่อนไขในด้านพื้นที่ที่จังหวัดสระบุรีเป็นภูเขาสลับพื้นราบที่มีเขื่อน 2 เขื่อนกั้นอยู่ ทำให้แม่น้ำป่าสักในเขตจังหวัดสระบุรีมีลักษณะเหมือนอยู่

ในอ่างเก็บน้ำ นอกจากนั้นแม่น้ำป่าสักยังไหลผ่าน 5 เมืองใหญ่ในจังหวัดสระบุรี ทำให้น้ำจากแม่น้ำถูกดึงไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ของผู้คนที่อยู่รอบๆ แม่น้ำป่าสักหน่วยงานต่างๆ เข้ามาช่วยเหลือแต่ขาดความต่อเนื่องอาจจะเนื่องมาจากงบประมาณหรือปัจจัยอื่นๆ ทำให้ชาวบ้านคิดว่าไม่ให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง ภาครัฐมีโครงการที่จะพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจทำให้เกิดการสร้างโครงการต่างๆ ขึ้นมาโดยเฉพาะการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม มีการสร้างโรงงานต่างๆ ขึ้นมาหลายแห่ง โดยการวางแผนที่จะรับมือกับสิ่งที่เกิดขึ้นที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชนที่อาศัยอยู่ริม 2 ฝั่งแม่น้ำป่าสัก ยังไม่เพียงพอกับปัญหาที่จะตามมาซึ่งส่งผลมากกว่าที่จะรับมือได้ ซึ่งรวมไปถึงผลกระทบต่างๆ ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบและต้องพึ่งพิงแม่น้ำป่าสักสายนี้ด้วย

ในทัศนคติของชาวบ้านที่ร่วมพูดคุย พบว่าได้มีข้อเสนอถึงนโยบายที่เกิดโดยภาครัฐ ดังนี้ คือ หากรัฐจะเข้ามาดำเนินการช่วยเหลืออาจจะเข้ามาช่วยในส่วนของการหนุนเสริมทางด้านความรู้ความต้องการและศักยภาพของชุมชนมากกว่าการมอบโครงการหรือนโยบายต่างๆ เพราะบางครั้งโครงการหรือนโยบายต่างๆ นั้นไม่สอดคล้องกับสิ่งที่ชาวบ้านทำอยู่ ทำให้ชาวบ้านเกิดการต่อต้านและไม่สนใจที่จะทำในสิ่งที่ทางภาครัฐได้วางไว้ นอกจากนั้นชาวบ้านยังเห็นว่าการที่ภาครัฐเข้ามาส่งเสริมการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยมีการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมให้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว นั้น ไม่ตรงกับความต้องการของชาวบ้าน เพราะชาวบ้านเห็นว่าจังหวัดสระบุรีนั้นเป็นจังหวัดเล็กๆ ที่ทุกวันนี้ทรัพยากรต่างๆ ถูกทำลายลงอย่างรวดเร็ว อีกทั้งอากาศก็เป็นพิษ มีฝุ่นละอองฟุ้งกระจายอยู่ทั่วไป จึงอยากให้เข้ามาช่วยในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง อาจจะเป็นในเรื่องของการควบคุมดูแลโครงการต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน เช่น สถานิชนสงฆ์ขยะโรงงานกำจัดกากอุตสาหกรรม เป็นต้น นอกจากนั้นชาวบ้านยังคิดว่าในเรื่องของงบประมาณบางส่วนรัฐก็ควรเข้ามาให้การสนับสนุนเพราะต้องยอมรับว่าหากรัฐเข้ามาพร้อมกับงบประมาณแล้วจะทำให้กิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ที่ชาวบ้านได้ทำสามารถดำเนินไปได้รวดเร็วขึ้น

นอกจากนี้ ตามทัศนคติของชาวบ้านมีความเห็นว่าการที่ภาคส่วนอื่นๆ ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือไม่ว่าจะเป็นงบประมาณหรือองค์ความรู้ต่างๆ นั้น จะช่วยให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปอย่างราบรื่น แต่บางครั้งควรจะเข้ามา มีบทบาทในเรื่องของการสนับสนุนของโครงการต่างๆ ที่จัดขึ้นในจังหวัดสระบุรีด้วย

ยิ่งไปกว่านี้ ควรมีการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจต่างๆ กับชุมชน ด้วย เพราะชาวบ้านเห็นว่าเมื่อได้เข้ามาทำธุรกิจต่างๆ ในจังหวัดสระบุรีแล้ว ต้องการที่จะเห็นถึงสิ่งที่ภาคธุรกิจต่างๆ คำนึงให้กับจังหวัดสระบุรีบ้าง อาจจะ เป็นรูปแบบของงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดตั้งกองทุนเพื่อดูแลและรักษาสี งามแวดล้อมภายในจังหวัดสระบุรี หรือในรูปแบบอื่นๆ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาหรือเกิดความ ยุ่งยากในการดำเนินงานอื่นๆ ตามมาภายหลัง

สำหรับในประเด็นที่ภาคส่วนอื่นๆ ควรจะมีการบริหารจัดการเพื่อเชื่อมต่อ กิจกรรมด้านการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการที่ดำเนินการโดยรัฐและชุมชน นั้น จากการดำเนินงานต่างๆ ที่ผ่านมา ชาวบ้านเห็นว่าการดำเนินงานต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับภาครัฐมักจะใช้เวลานาน ทำให้กิจกรรมบางอย่างที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง ไม่สามารถดำเนินการต่อได้ จึงมีความต้องการที่จะให้ภาคส่วนอื่นๆ เข้ามาช่วยเหลือ ในส่วนที่ไม่ต่อเนื่องนี้ และควรมีการเข้ามาดูแลรับผิดชอบในส่วนของโครงการต่างๆ ที่ ได้ทำร่วมกับภาครัฐด้วยเพื่อที่จะได้ช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น นอกจากนั้นภาค ส่วนอื่นๆ ก็ควรที่จะมีการบูรณาการและความร่วมมืออื่นๆ เข้าด้วยกันเพื่อลด ปัญหาความสับสนยุ่งยากทั้งภายในหน่วยงานเองและการทำงานร่วมกันหน่วยงาน อื่นๆ

ชมรมรักษ์เขาเอราวัณ

ตำบลช่องสาริกา อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

เรียบเรียงโดย นายเจษฎา เนตะวงษ์

รายชื่อสมาชิกผู้ให้ข้อมูล

1. นายศราวุฒิ มูลโพธิ์
2. นายสมบัติ ท้าวสาบุตร
3. นายสุทน สังข์บุญชู
4. นายวิเชียร มุ่งหมาย
5. นายสิรภพ สุขสว่าง

ที่อยู่สำหรับการติดต่อประสานงาน

นายสมบัติ ท้าวสาบุตร

ที่อยู่ 17 หมู่ 9 ต.ช่องสาริกา อ.พัฒนานิคม จ.ลพบุรี 15220

ชมรมรักษ์เขาเอราวัณตำบลช่องสาริกา

อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

ชมรมรักษ์เขาเอราวัณเกิดจากการรวมกลุ่มของชาวบ้านเพื่อคัดค้านการสร้างโรงงานปูนซีเมนต์หรือโรงไหมหินและการขอสัมปทานหินปูนเพื่อประกอบอุตสาหกรรมเหมืองหิน โดยมีการรวมตัวกันของกลุ่มชาวบ้านเมื่อปลายปี 2546 ในการประชุมครั้งแรกที่โรงเรียน ทางกลุ่มได้เชิญผู้นำในชุมชน อบต. (องค์การบริหารส่วนตำบล) ผู้ใหญ่บ้าน มาเข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งตั้งแต่การประชุมครั้งแรกก็ได้มีการประชุมหารือต่อเนื่องเรื่อยมา

แต่อย่างไรก็ตาม ด้วยระยะเวลาการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นค่อนข้างยาวนาน ทำให้แกนนำชุมชนที่มาจากภาคส่วนอื่นเริ่มสลายหายไปเหลือแต่เพียงภาคประชาชน แต่ด้วยการรวมตัวของภาคประชาชนที่มีลักษณะเป็นกลุ่มอยู่แล้ว ทำให้

ภาคประชาชนมีความเหนียวแน่น โดยมีการเปลี่ยนชื่อกลุ่มกิจกรรมจากเดิมเริ่มแรกใช้ชื่อว่ากลุ่มเต่าเหลืองมาเป็นกลุ่มอนุรักษ์กระรอกบนเขา และเป็นกลุ่มอนุรักษ์ป่าเขาและสัตว์ป่าในลำดับต่อมา แต่ด้วยเหตุที่ชื่อทั้งหมดที่ตั้งขึ้นมายังไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายของกลุ่มได้อย่างชัดเจน เจาะจง สุดท้ายจึงได้เปลี่ยนชื่อกลุ่มกิจกรรมเป็นชมรมรักษเขาเอราวัณเมื่อต้นปี 2547

หลังจากนั้น ทางชมรมฯ ได้มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และดำเนินกิจกรรมกระบวนการต่อสู้ที่เริ่มเป็นรูปธรรมมากขึ้น มีเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์นอกพื้นที่มากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานของกลุ่มอื่น เพื่อมาพัฒนาในกลุ่มของตนเอง และด้วยความช่วยเหลือด้านวิชาการจากหน่วยงานต่างๆ ทำให้ชมรมฯ พยายามที่จะค้นหาและสำรวจทรัพยากรและสิ่งที่มีคุณค่าภายในชุมชน และทำหนังสือยื่นเรื่องคัดค้านโรงโม่หินปูนบริเวณเขาเอราวัณ จนประสบผลสำเร็จในที่สุดเมื่อปี 2550

แรงบันดาลใจของการดำเนินกิจกรรมคือความกลัวของคนในชุมชน กล่าวคือ ความกลัวเกี่ยวกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนเมื่ออุตสาหกรรมเข้ามา ซึ่งมีตัวอย่างความเลวร้ายให้เห็นทั้งด้านสิ่งแวดล้อม สภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ผลกระทบด้านสุขภาพอนามัย ซึ่งชมรมมีความเห็นว่าอุตสาหกรรมจะเข้ามาทำลายธรรมชาติ ทำให้พื้นที่ถูกทำลาย ความอุดมสมบูรณ์เลือนหายไปและส่งผลให้สัตว์ป่ากระรอก หรือสิ่งที่อยู่คู่กับภูเขาหายไปด้วย ชาวบ้านจะไม่สามารถเข้าไปเก็บของป่า และภาคเศรษฐกิจของหมู่บ้านจะถูกทำลายลง ด้วยความกลัวกังวลดังกล่าว แกนนำจึงเกิดแรงผลักดันในการขับเคลื่อนกระบวนการหลายๆ กระบวนการเพื่อปฏิเสธการเข้ามาทำธุรกิจโรงโม่หินของนายทุนนอกพื้นที่ โดยมีการประชุม พูดคุยเกี่ยวกับผลเสียและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นให้ชุมชนรอบข้างรับรู้ ทำให้คนในชุมชนอื่นๆ มีความรู้สึกร่วมชะตากรรมเดียวกัน และเกิดพลังในการเรียกร้องคัดค้านมากขึ้น ประกอบกับการขออนุญาตจัดตั้งโรงงานจะตั้งอยู่ห่างจากโรงเรียนเพียง 700 เมตร ผลที่ตามมาอย่างแน่นอนคือ ฝุ่น โรคภัยไข้เจ็บ ความไม่ปลอดภัยในชีวิต ปัญหาน้ำใช้ และปัญหาอีกมากมาย ส่งผลให้ความกลัวเกิดขึ้นภายในจิตใจของคนในชุมชน กลายเป็นแรงบันดาลใจให้ร่วมมือในกิจกรรม

วิธีการในการดำเนินกิจกรรมสามารถจะแบ่งออกด้วยกันเป็น 2 ช่วงคือ

ช่วงแรก เป็นช่วงที่ต่อสู้และคัดค้านโครงการ ซึ่งชุมชนได้รับความร่วมมือจากนักวิชาการในพื้นที่ด้านข้อมูลและคำแนะนำ ทำให้ชุมชนได้รับคำแนะนำว่าการที่จะได้มาซึ่งชัยชนะ เราต้องหาความสำคัญของพื้นที่ คำแนะนำดังกล่าวต้องการที่จะสื่อว่าในพื้นที่ของเรามีจุดเด่นด้านใดบ้าง ภูเขาที่อยู่รายรอบให้อะไรกับชุมชนบ้าง และส่งผลอย่างไรต่อวิถีชีวิต สิ่งเหล่านี้นำมาสู่การค้นหาและสำรวจโดยทางชุมชนซึ่งนำโดยประธานชมรมคือ นายจรูญ คชรินทร์ ได้พยายามที่จะดึงเอาเรื่องสิ่งแวดล้อมกับการท่องเที่ยวเข้ามาเกี่ยวข้อง หลังจากการสำรวจทำให้ค้นพบทรัพยากรที่มีคุณค่าภายในชุมชนคือ

- การสำรวจพรรณพืช สัตว์ที่อยู่บนภูเขา โดยชุมชนได้ประสานให้กรมอุทยานพรรณพืชและสัตว์ป่าเข้ามาสำรวจ และพบพรรณพืชหายากจำนวนมากที่สำคัญได้แก่ กล้วยไม้พันธุ์มวกเหลือง ส่วนสัตว์สำคัญที่ค้นพบซึ่งเป็นสัตว์ที่หายากมากได้แก่ นกจุดเด่นเขาปูน เป็นพันธุ์สระบุรีที่พบแหล่งแรกที่ใหญ่ที่สุดและเป็นแหล่งเดียวในโลก

- การสำรวจถ้ำ นักธรณีวิทยาได้ร่วมกับมูลนิธิสิรินาคะเสถียรและมิสเตอร์ติน สมาร์ท จากประเทศอังกฤษได้เข้ามาร่วมค้นพบกับกลุ่มเยาวชน เพื่อหาร่องรอยทางโบราณคดี ชี้ค้างคาว โดยการสำรวจถ้ำทั้งหมด 35 ถ้ำ พบถ้ำโบราณคดี 4 ถ้ำซึ่งเป็นถ้ำในยุคก่อนประวัติศาสตร์ มีอายุประมาณ 2,000-3,500 ปี ทางชุมชนจึงทำหนังสือถึงกรมศิลปากรเพื่อให้มายืนยัน และค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีว่าถ้ำดังกล่าวเป็นสถานที่ที่คนโบราณใช้ในการฝังศพ ทำให้พื้นที่เหล่านี้มีความสำคัญยิ่ง

- การค้นพบฟอสซิล ซึ่งพบบริเวณเขาเอราวัณจำนวนมาก

สิ่งเหล่านี้เป็นข้อมูลที่น่ามาเสนอต่อทางราชการ เพื่อชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการอนุรักษ์พื้นที่เขาเอราวัณว่าพื้นที่เขาเอราวัณเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทั้งทางประวัติศาสตร์และคุณค่าทางทรัพยากรธรรมชาติ ไม่สมควรให้มีสัมปทานภูเขาเกิดขึ้น ด้วยความพยายามต่อสู้ สุดท้ายก็ประสบความสำเร็จในปี 2550

ช่วงหลัง เป็นช่วงระยะเวลาภายหลังจากการต่อสู้สำเร็จ เป็นช่วงที่เขา
เอราวัณกลายเป็นสถานที่ดูงาน แหล่งเรียนรู้ ภายใต้อำเภอ “สหวิทยาการเขาเอราวัณ”
โดยมีกลุ่มนักเรียน นักศึกษา เข้ามาศึกษาดูงาน และเป็นผลประโยชน์ของชุมชน
และส่วนรวม

กล่าวโดยสรุปในภาพรวมได้ว่า การดำเนินงานทางชมรมฯ ที่ได้รับเริ่มดำเนิน
การตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.2546 จนถึง พ.ศ.2550 รวมระยะเวลาในการเรียกร้อง 4 ปี
เป็นผลความสำเร็จในการต่อสู้คัดค้าน และต่อมาพื้นที่เขาเอราวัณได้กลายเป็น
แหล่งศึกษาเรียนรู้ของกลุ่มนักเรียน นักศึกษา และเป็นชุมชนต้นแบบ มีการ
ประสานเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีที่มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน
เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานของแต่ละเครือข่าย อีกทั้งมีการดำเนินกิจกรรม
ต่างๆ เช่น การปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ การทำบุญเมืองเก่าลพบุรี การทำบุญภูเขา
เอราวัณ เป็นต้น จนในที่สุดได้จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ชื่อว่า สหวิทยาการเขาเอราวัณ

ในส่วนของปัจจัยที่ส่งผลให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นคือ การได้รับการ
สนับสนุนทางวิชาการด้านคำแนะนำในเรื่องการค้นหาคำของป่า ประกอบกับ
การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือ สื่อ
ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ที่ช่วยตีแผ่ข่าว และสร้างกระแสโดยที่ในตอนแรก
คนในชุมชนยังไม่ตื่นตัวกับการเรียกร้องมากนัก จนได้มีโทรทัศน์ช่องหนึ่งมาทำ
รายการสกายนิวส์ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้กระแสข่าวการคัดค้านโรงงานปูนซีเมนต์
ของภาคประชาชนเริ่มตื่นตัวขึ้น มีคนให้ความสนใจมากขึ้น และมีกลุ่มนักวิชาการ
องค์กรอิสระ ได้เข้ามาให้ความช่วยเหลือ

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพราะ
คนในชุมชนรู้สึกมีความกังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ทำให้คนใน
ชุมชนมีความกระตือรือร้น ประกอบกับกลุ่มที่เข้มแข็งภายในชุมชนที่มีหลายกลุ่ม
ด้วยกัน ทำให้การประสานงานและกระบวนการทำงานประสบผลสำเร็จ

ปัจจัยเหล่านั้นเกิดขึ้นจากทั้งภายในกลุ่มและการสนับสนุนจากภายนอก
กล่าวคือ ปัจจัยภายในนั้นเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และการที่
ประชาชนเชื่อมั่นในตัวผู้นำ ตลอด 4 ปี ที่ผ่านมาอาจกล่าวได้ว่ามีประชาชนที่ร่วมการ

ต่อสู่จริงประมาณ 70 คนเท่านั้น แต่ทางชมรมขอให้คำนิยามทั้ง 70 คนนี้ว่าแก่นกระดูก เพราะเป็นกลุ่มที่เข้มแข็งจากภายใน โดยที่ประชาชนมีการรวมตัวที่เกิดจากจิตใต้สำนึกของคนในชุมชนและความมั่นใจ ความเชื่อถือในตัวผู้นำที่ทำงานโปร่งใส เสียสละ ซึ่งความมั่นใจนั้นนำไปสู่ทิศทางการทำงานที่เป็นระบบ

ปัจจัยภายนอกคือความช่วยเหลือจากกลุ่มวิชาการและผู้หลักผู้ใหญ่ที่ให้การสนับสนุน โดยเฉพาะสื่อที่เข้ามามีบทบาทตีแผ่ และสร้างความกระตือรือร้นให้เกิดขึ้นในชุมชน

แต่อย่างไรก็ดี คงปฏิเสธไม่ได้ว่าการดำเนินงานล้วนต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรคซึ่งกระทบต่อการดำเนินการของกลุ่มไม่ให้เป็นไปตามเป้าหมาย โดยเงื่อนไขเหล่านั้นได้แก่

- เงื่อนไขในเรื่องของทุนที่ไม่มีการสนับสนุนจากภายใน เพราะประชาชนในชุมชนไม่มีงบประมาณพอที่จะมาสนับสนุนการขับเคลื่อนของกลุ่ม

- ครอบครัวที่ไม่เข้าใจกัน โดยเฉพาะกลุ่มครอบครัวแกนนำที่คนในครอบครัวอาจมีความเห็นที่ไม่ตรงกัน ก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกัน ซึ่งในความเป็นจริงแล้วความเข้าใจเป็นพื้นฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกัน ถ้าบางคนยอมเสียสละเพื่อครอบครัว การทำงานของชุมชนก็จะมีพลัง แต่ถ้าหากมาทำงานตรงนี้ครอบครัวก็เกิดความบาดหมางอีก

- ความเข้าใจที่ไม่ตรงกันของเพื่อนร่วมงาน

- ความเข้าใจที่ไม่ตรงกันของคนในชุมชน ซึ่งมีผลมาจากการสื่อสารที่ไม่เข้าใจกัน

นอกจากนี้ ทางกลุ่มยังได้มีการระดมความเห็นอันเป็นข้อเสนอแนะต่อแนวทางการบูรณาการการจัดสวัสดิการสังคม โดยในประเด็นคำถามที่ว่ารัฐควรมีนโยบายในการส่งเสริมสวัสดิการที่ดำเนินการโดยชุมชนอย่างไร ชาวบ้านได้ร่วมแสดงทัศนะว่า

- อยากให้ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลช่วยสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน เพราะมีหลากหลายมุมมองที่มองภาคประชาชนที่ออกมา

คัดค้านไม่ว่าจะเป็นที่ใดก็ตามว่าเป็นกลุ่มที่มักขัดขวางความเจริญ หรือเป็นกลุ่มหัวรุนแรงที่ไม่มีเหตุผล อยากให้ภาครัฐช่วยสร้างความเข้าใจและอธิบายถึงเหตุผลของการกระทำเหล่านั้น

- ภาครัฐน่าจะมีการกำหนดนโยบายด้านการจัดการพื้นที่ป่าสีเขียวเพิ่มมากขึ้น เพื่อที่จะเป็นการลดช่องทางการเข้ามาหาผลประโยชน์ของกลุ่มนายทุน อีกทั้งยังเป็นการสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของให้เกิดขึ้นแก่คนในชุมชน และเป็นหนทางหนึ่งให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

- อยากให้ภาครัฐเข้ามาสนับสนุนในเรื่องประเด็นของงบประมาณเพิ่มมากขึ้น ซึ่งที่มีอยู่เดิมไม่เพียงพอกับการดำเนินงานกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกลุ่มอนุรักษ์

- ในส่วนของแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ถ้ำ มีการทับซ้อนของพื้นที่ อยากให้กลุ่มนิคมสร้างตนเอง หรือกรมอุทยานแห่งชาติ เข้ามาให้การสนับสนุนหรือจัดการให้เป็นระบบระเบียบจะได้ไม่เกิดปัญหาขัดแย้งกันในภายหลัง

นอกจากนี้ ยังได้ร่วมแสดงทัศนะที่ว่า ภาคส่วนอื่นๆ ควรให้การสนับสนุนกิจกรรมด้านการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการที่ดำเนินการโดยชุมชนอย่างไร และในด้านใดบ้าง ซึ่งชาวบ้านเองก็เล็งเห็นว่าในประเด็นเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรมีหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เข้ามาร่วมพูดคุย เช่น ในเรื่องการจัดตั้งให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ก็อยากให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามาร่วมพูดคุยและหาข้อสรุปร่วมกัน ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน รวมทั้งภาคประชาชน เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนมากนั้นมักมาจากความไม่เข้าใจกันและการไม่หันหน้าเข้ามาพูดคุยกันอย่างจริงจัง เมื่อมีการพูดคุยกัน การดำเนินงานก็จะเป็นไปด้วยความร่วมมือของทุกฝ่ายอย่างจริงจัง

ในประเด็นคำถามสุดท้ายที่ถามว่าภาคส่วนอื่นๆ ควรจะมีการบริหารจัดการเพื่อเชื่อมต่อกิจกรรม ด้านการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการที่ดำเนินการโดยรัฐ และชุมชนอย่างไร ชาวบ้านซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มตอบว่าอยากให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามาเชื่อมโยงกับประชาชนในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น เพราะปัจจุบันยังขาดการเชื่อมโยงกันเท่าที่ควร และอยากจะมีการสร้างเครือข่ายกลุ่มที่เป็นกลุ่มอนุรักษ์

โดยที่อยากขอความร่วมมือ และการประสานงานจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง ให้ช่วยทำหน้าที่เป็นผู้เชื่อมโยงเครือข่ายดังกล่าว ให้เกิดการพูดคุยและเป็นการขยายผลไปยังเครือข่ายอื่นๆ

ชุมชนตำบลบางเจ้าฉ่า

จังหวัดอ่างทอง

เรียบเรียงโดย นางสาวนัชชา กองอังกาพ

สวัสดิการชุมชนตำบลบางเจ้าฉ่า จังหวัดอ่างทอง เป็นกลุ่มสวัสดิการที่เกิดขึ้นภายใต้ความร่วมมือกันของทั้ง 3 กลุ่มได้แก่ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงจังหวัด (พมจ. อ่างทอง) ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลบางเจ้าฉ่า (อบต.) และคนในชุมชนบางเจ้าฉ่า กล่าวคือ พมจ. เป็นหน่วยงานของรัฐบาลที่ดูแลในระดับพื้นที่ มีหน้าที่ดูแลช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่เป็น เยาวชน ผู้หญิง คนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาสในสังคม ซึ่งกลุ่มเป้าหมายทั้ง 5 นี้ในชุมชน องค์กรส่วนปกครองท้องถิ่นก็จะดูแลกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวด้วยเช่นกัน จากการถ่ายโอนภารกิจไปให้

แต่เนื่องจากในส่วนของ พมจ. มีข้อจำกัดในเรื่องของบุคลากรในพื้นที่ จึงพยายามสร้างอาสาสมัครจากคนในพื้นที่เข้ามาร่วมงานกับสำนักงาน และต้องการเน้นการทำงานที่เป็นการพัฒนาศักยภาพเครือข่าย ซึ่งทาง พมจ. ก็มีทุนในการสนับสนุนงานของพื้นที่คือ การตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เพื่อเป็นศูนย์ที่คอยดูแลชุมชนได้อย่างใกล้ชิด โดยมีแกนนำ หรือผู้นำชุมชน ที่มาจากการคัดเลือกและเข้ามาเป็นผู้ดูแลบริหารศูนย์ฯ และยังมีการประสานงานกับ อบต. เพื่อให้เข้ามาช่วยเหลือในเรื่องอื่นๆ เช่นกัน

ตำบลบางเจ้าฉ่าซึ่งมีทุนทางสังคมอยู่แล้วไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรมนุษย์ ทุนทรัพยากรในพื้นที่ และทุนทรัพย์ ทำให้มีความพร้อมในการดำเนินกิจกรรม ประกอบกับ พมจ. ได้ให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทั้งด้านงบประมาณและ

การทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน เช่น เงินสงเคราะห์ครอบครัวและผู้ยากไร้ จึงทำให้เกิดสวัสดิการชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

ส่วนในเรื่องของเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยโรคเอดส์ พมจ. ได้ถ่ายโอนอำนาจให้ทางองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดูแล รวมทั้งนโยบายเร่งด่วนต่างๆ ของภาครัฐ

สำหรับการทำงานของ อบต. ในขณะนี้มุ่งไปในเรื่องของเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เบี้ยยังชีพผู้พิการ และส่งเสริมกิจกรรมของเยาวชน นอกจากนี้ ทาง อบต. จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เช่น การตรวจร่างกายให้ประชาชน การทำศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ เพื่อให้ชุมชนได้ออกกำลังกาย และมีกลุ่มอาชีพ โดยให้เงินสนับสนุนให้กู้ยืมกับชาวบ้านที่รวมกลุ่มประกอบอาชีพ เพื่อให้ชาวบ้านได้เข้าร่วมตามความสนใจของตนและมีการร่วมกันดูแลผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนในชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณค่าในตัวเองและพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนต่อไป

ด้านแนวคิดในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนบางเจ้าฉ่า พบว่า มีแนวคิดในการพัฒนาคนและการพัฒนาสังคมให้ควบคู่กัน โดยเน้นการส่งเสริมการให้ความรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสังคมชุมชนในรูปของการจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือกันเอง มุ่งสร้างให้ชุมชนพึ่งพาสามารถตนเอง

สำหรับกระบวนการ วิธีการทำงานดังกล่าว เริ่มต้นจากการทำทะเบียนประวัติของคนในชุมชน เพื่อให้เกิดการจัดสวัสดิการในชุมชนโดยมีทั้งภาครัฐที่เป็นผู้ริเริ่มร่วมกับแกนนำชุมชน ถึงแม้ว่าสวัสดิการที่เกิดขึ้นนั้นไม่สามารถช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนในชุมชนได้ทั้งหมด แต่ก็สามารถบรรเทาปัญหาและแก้ปัญหาความเดือดร้อนได้ในระดับหนึ่ง โดยมีตัวอย่างกิจกรรมที่น่าสนใจ เช่น การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ โดยมีการออมเดือนละ 10 บาท เพื่อให้เป็นสวัสดิการพื้นฐาน มีการจัดกิจกรรมพบปะกันเดือนละ 1 ครั้ง และยังมีสวัสดิการแก่ผู้ที่เจ็บป่วยก็มีการเยี่ยมไข้ หรือมีการช่วยเหลือเมื่อมีการเสียชีวิตครั้งละ 2,000 บาท และเป็นการดูแลซึ่งกันและกันในชุมชนของผู้สูงอายุเหมือนครอบครัว นอกจากนี้ยังมีกลุ่มเยาวชนมีการพบปะกันเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อทำกิจกรรม รวมไปถึงโครงการที่ต้องการให้เยาวชนในพื้นที่ทุกคนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นอกจากนี้ ยังมีการจัดทำโครงการวันอาทิตย์สัมพันธ์ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของคน 3 วัย เริ่มจากความคิดที่ว่า คนในชุมชนมองเห็นการทอดทิ้งผู้สูงอายุและเด็กไว้ในชุมชน ซึ่งเป็นผลกระทบที่เกิดจากการประกอบอาชีพนอกถิ่นฐานที่ทำให้วัยแรงงานต้องย้ายออกไป ดังนั้น ทางกลุ่มจึงเห็นว่าวันอาทิตย์เป็นวันหยุดที่คนที่ออกไปทำงานนอกชุมชนก็สามารถเข้าร่วมได้ จึงจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันทั้ง พ่อ แม่ ลูก เด็ก และผู้สูงอายุ มีทั้งการร้องเพลงกล่อมเด็ก หรือกิจกรรมตามความสนใจของเด็กเอง เช่น ดนตรี ระบายสี เป็นต้น

สำหรับสวัสดิการด้านคนพิการในชุมชน นอกจากการมอบเงินสงเคราะห์ช่วยเหลือทุกเดือนแล้ว ยังมีการสร้างเครือข่ายอาชีพผู้พิการ อันเป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อประกอบอาชีพ แต่ในเรื่องของสวัสดิการส่งเสริมคุณภาพชีวิตนั้น ยังเป็นเรื่องที่ชุมชนและภาครัฐยังต้องวางแผนแก้ไขกันไป

ปัจจัยที่ทำให้สวัสดิการชุมชนบางเจ้าฉ่าประสบความสำเร็จ สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้นั้น เป็นผลมาจากการส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมชุมชนของ พมจ. และการได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งแต่เดิมการทำงานของภาครัฐนั้นจะแบ่งตามหน่วยงาน ไม่ค่อยร่วมมือกัน แต่ปัจจุบันนั้นมีการบูรณาการงานร่วมกันมากขึ้นทำให้เห็นทิศทางการทำงานที่ชัดเจนและมีเป้าหมาย

นอกจากนี้ ทางชุมชนเองก็มีบุคคลที่มีจิตอาสาเข้ามาทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครในการดูแลกลุ่มเป้าหมายที่ประสบความเดือดร้อนโดยไม่คิดมูลค่า ภายใต้การสนับสนุนแนวคิดและแนวทางจาก พมจ. นับเป็นการประสานงานเป็นอย่างดี

ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการดำเนินงาน พบว่า เกี่ยวข้องกับการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่ต้องถ่ายโอนภารกิจทั้งเรื่องของงบประมาณ และกฎเกณฑ์ให้กับหน่วยงานในพื้นที่ ทั้ง ทาง อบต. และชุมชน ที่ยังคงขาดความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับแนวทางดำเนินงาน การใช้จ่ายงบประมาณ และข้อจำกัดด้านงบประมาณที่ไม่สามารถทำกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง ขสคท้องถิ่น

นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยที่ทำให้ชุมชนประสบผลความสำเร็จนั้นอีก 2 ประการ อันได้แก่ ปัจจัยภายในชุมชน คือ การสนับสนุนจากคนในชุมชนผ่านความร่วมมือใน

กิจกรรมที่เกิดขึ้น เพราะไม่ว่าภายนอกจะสนับสนุนมากเพียงใด แต่คนในชุมชนไม่ต้องการ ไม่ให้ความร่วมมือ ก็อาจทำให้กิจกรรมไม่มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จ อีกปัจจัยหนึ่ง คือ การรับรู้ปัญหาและการร่วมแก้ปัญหาด้วยกันของคนในชุมชน ส่งผลให้โครงการต่างๆ ในชุมชนนั้นประสบความสำเร็จที่คนในชุมชนเป็นกลไกขับเคลื่อน รวมทั้งการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ

อย่างไรก็ดีพบว่า การดำเนินการของชุมชนที่เกิดขึ้นยังคงปัญหาอุปสรรคที่ต้องพิจารณาอันได้แก่ การขาดความร่วมมือจากคนในชุมชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายเอง เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการต่างๆ ที่ชาวบ้านเองก็ไม่ต้องการเข้าร่วมมากนัก หรือบางส่วนก็จะรอให้เห็นถึงความสำเร็จของกิจกรรมก่อนจึงจะเข้าร่วม จึงทำให้เกิดความยากลำบากที่จะทราบถึงความต้องการของชุมชน และเป็นเรื่องยากที่จะทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ประกอบกับปัญหาข้อจำกัดด้านงบประมาณที่ทำให้กิจกรรมขาดความต่อเนื่อง รวมถึงการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่ไม่คล่องตัว และการไม่ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้าน เนื่องจากบางครั้งไม่มีความรู้สึกของการมีส่วนร่วมและยังไม่มีผู้นำที่สามารถเข้ามาดำเนินกิจกรรมต่อไป บุคลากรที่ไม่พร้อมในด้านต่างๆ ก็ยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นอุปสรรคในการทำงาน และเป็นเรื่องของการขาดความรู้ ผู้ให้ความรู้ และผู้เสียสละ ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมากในการที่จะให้งานแบบนี้ต่อเนื่องไป เพราะความเสียสละที่จะนึกถึงส่วนรวมก่อนหน้านี้เป็นเรื่องที่งานชุมชนต้องการมาก

ดังนั้น ชุมชนจึงมีข้อเสนอถึงภาครัฐ ว่ารัฐควรเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องของงบประมาณที่จะเข้ามาช่วยเหลือการทำงาน กิจกรรมต่างๆ ของกลุ่ม และการช่วยเหลือเรื่องอาชีพและกิจกรรมต่างๆ ให้มีความต่อเนื่อง และควรมีการประสานงานระหว่างภาครัฐ อบต. และชุมชนเข้าด้วยกัน เพื่อมีการแลกเปลี่ยนทัศนะและนำไปสู่ความต้องการที่ตรงกันและการช่วยเหลือกันอย่างบูรณาการ

ป่าชุมชนห้วยสะพาน

ตำบลหนองโรง อำเภอ พนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

เรียบเรียงโดย นางสาวขวัญตา เสกทวีลาภ

รายชื่อสมาชิกผู้ให้ข้อมูล

1. นางสมพิศ หลวงแจ่ม	เจ้าหน้าที่ พมจ. กาญจนบุรี
2. นางสาวรัตน์ ศรีเจริญวงศ์	เจ้าหน้าที่ พมจ. กาญจนบุรี
3. จำเอน อนุสารน์ ทองเหมื่อน	(ผู้แทน อบต.) ตำแหน่ง ปลัด อบต.
4. นางสุภาวดี เปรมปรีดี	ผู้แทน อบต. และกรรมการป่าชุมชน
5. นายประยงค์ แก้วประดิษฐ์	ประธานป่าชุมชน
6. นางหงษ์หยก ปาสืบ	กรรมการป่าชุมชน

ที่อยู่สำหรับการติดต่อประสานงาน

คุณสุภาวดี เปรมปรีดี นักพัฒนาชุมชน

เบอร์โทรศัพท์ 086-1683648, 034-682278

ที่อยู่ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโรง 45 หมู่ 14

ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี 71140

ป่าชุมชนห้วยสะพาน

ตำบลหนองโรง อำเภอ พนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

ชุมชนบ้านห้วยสะพานเดิมมีพื้นที่ป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ ต่อมาประมาณ ปี 2515-2517 ได้มีการบุกรุกเข้ายึดครองพื้นที่ป่าโดยนายทุนและผู้ทำกิจการโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้สถานการณ์ป่าในพื้นที่เริ่มลดน้อยลงเป็นจำนวนมาก อีกทั้งเมื่อปริมาณป่าเริ่มลดน้อยลงทำให้ปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค

สภาพธรรมชาติเริ่มเสียหาย ชาวบ้านจึงได้รวมกลุ่มกันเพื่อต่อสู้เรียกร้องเอาผืนป่ากลับคืนมา

ในช่วงแรก การต่อสู้และการดำเนินการยังไม่ได้เป็นในรูปของคณะกรรมการจนกระทั่งปี 2540 เจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้ไม่เห็นการดำเนินงานและความตั้งใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวบ้าน จึงจัดสรรงบประมาณให้ชาวบ้านใน 6 ตำบลไปอบรมป่าชุมชนพร้อมทั้งศึกษาดูงาน และการอบรมในครั้งนั้นทำให้เกิดการก่อตั้งเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งต่อมาได้พัฒนาเป็นองค์กรเครือข่ายจังหวัดกาญจนบุรี โดยที่ตำบลหนองโรงก็ได้ก่อตั้งคณะกรรมการป่าชุมชนขึ้นในปี 2541

หากจะกล่าวถึงแรงบันดาลใจในการทำให้ชาวบ้านหันมาดูแลรักษาป่ารวมถึงการเรียกร้องเพื่อกันผืนป่าไว้นั้น อาจกล่าวได้ว่ามีจุดเริ่มต้นจากการแผ้วถางป่าทั้งจากนายทุนและชาวบ้านจำนวนมาก ซึ่งทำให้ป่าเริ่มลดน้อยลง ชาวบ้านเองก็ได้รับผลกระทบจากการที่น้ำอุปโภคบริโภคลดน้อยลงและไม่เพียงพอ ชาวบ้านจึงเริ่มกันป้องกันพื้นที่ป่าที่เหลือจำนวน 1,008 ไร่ ไร่ โดยวัตถุประสงค์ของการป้องกันพื้นที่ป่าช่วงแรกคือ เพื่อป้องกันสารเคมีต่างๆ จากการทำไร่ไถลงมาสู่สระห้วยสะพาน

แรงผลักดันที่สำคัญอีกประการที่ทำให้ชาวบ้านลุกขึ้นมารวมกลุ่มกันเรียกร้องและต่อสู้เพื่อการพลิกฟื้นป่าเนื่องจากในช่วงปี 2516 เกิดสงครามนองเลือด ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ชาวบ้านกลุ่มที่ต่อต้านการบุกรุกและการตัดไม้ทำลายป่าถูกฆ่าตายจำนวนมาก โดยชาวบ้านหลายคนต้องสูญเสียคนในครอบครัวหรือคนใกล้ชิดไปจากเหตุการณ์ดังกล่าว ซึ่งนั่นได้กลายเป็นจุดพลิกผันที่ส่งผลให้คนในชุมชนลุกขึ้นมารวมกลุ่มกันเพื่อต่อสู้เรียกร้องความยุติธรรม และเมื่อเวลาผ่านไปอุดมการณ์เหล่านั้นได้ส่งต่อสู่คนรุ่นหลังในรูปแบบของเรื่องเล่าตำนาน การเสียสละของบรรพชนเพื่อการรักษาผืนป่า ทำให้คนรุ่นหลังเห็นความสำคัญของป่าที่มีความเกี่ยวโยงสัมพันธ์กับวิถีชีวิตและชุมชนท้องถิ่น

ในส่วนของการดำเนินการกิจกรรมของกลุ่มป่าชุมชนห้วยสะพานสามารถจำแนกได้ดังนี้

1. มีการจัดเวรยามลาดตระเวนและเฝ้าระวังเพื่อดูแลรักษาป่า โดยในช่วงแรกที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังไม่เห็นด้วยและยังไม่ให้ความร่วมมือกัน ก็จะใช้การขอรับรองควบคู่ไปกับการจับกุม

2. มีการเชื่อมต่อระหว่างคนทำงานในแต่ละช่วงวัย กล่าวคือ มีการสร้างคนรุ่นใหม่เพื่อสืบทอดและสานต่อการดำเนินงานอยู่ตลอดเวลา

3. มีการขยายเครือข่ายต่อไปในระดับตำบลและระดับจังหวัด อันเป็นการสร้างจิตสำนึกสร้างภาคีในการเฝ้าระวังและรักษาป่าโดยการทำงานในรูปแบบเครือข่ายจะช่วยเพิ่มศักยภาพในการดูแลและเฝ้าระวังพื้นที่ป่าไม้และขยายพื้นที่ให้กว้างขวางและครอบคลุมมากขึ้น

4. การถ่ายทอดแนวความคิด อุดมการณ์หรือแม้แต่ประวัติศาสตร์ของชุมชนกับผืนป่ามักกระทำผ่านการสร้างรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยเน้นหลักของการทำเห็นเป็นที่ประจักษ์ และเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกไปในตัว ซึ่งชาวบ้านเชื่อว่าจะเป็นสิ่งที่อยู่อย่างมั่นคงและยาวนานกว่าการบังคับให้ชาวบ้านต้องเข้าร่วม เช่น การสร้างศูนย์ศึกษาเรียนรู้เพื่อการจัดการทรัพยากร มีกิจกรรมการปลูกป่าเสริมทุกปี มีการจัดค่ายเยาวชน ผีอกบรมมัคคุเทศก์น้อย ฯลฯ

5. มีการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มผู้ดำเนินงานอยู่เสมอ ผ่านการดูงาน สัมมนา ฯลฯ

ผลจากการดำเนินงานด้วยวิธีการดังกล่าวข้างต้นได้ก่อให้เกิดผลลัพธ์จากการดำเนินงานซึ่งสามารถแบ่งเป็นผลลัพธ์ในแต่ละช่วงเวลาได้ดังนี้

1. ช่วงเริ่มก่อตั้งกลุ่ม การต่อสู้และการฟันฝ่าวิกฤติ

ในช่วงประมาณปี 2515 -2516 ปริมาณป่าเริ่มลดน้อยลงจนใกล้หมด ชาวบ้านบางส่วนที่เริ่มเห็นความสำคัญช่วยกันกันพื้นที่ป่าที่เหลือไว้ โดยในช่วงแรกก็ดำเนินการเพื่อป้องกันสารเคมีจากการทำไร่ที่จะไหลลงสู่สระห้วยสะพาน ซึ่งเป็นสระน้ำสำรองของหมู่บ้าน โดยในระยะเริ่มแรกนี้ชาวบ้านยังไม่ได้รับงบประมาณในการดำเนินงานจากรัฐแต่อาศัยการระดมทุน ระดมแรงจากคนในพื้นที่ และถึงแม้ใน

ช่วงแรกๆ นั้นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานจะมีอยู่บ้างเช่นชาวบ้านในพื้นที่
ในชุมชนไม่เห็นความสำคัญ รวมถึงอิทธิพลจากกลุ่มนายทุนผู้บุกรุกผืนป่านั้น
ซึ่งวิกฤตครั้งรุนแรงที่สุดของชุมชนคือในช่วงปี 2516 ได้เกิดสงครามเลือดคือ มีการ
ฆ่าชาวบ้านที่ขัดผลประโยชน์ จนกระทั่งในช่วงปี 2520 ชาวบ้านได้ร่วมกันร่าง
ข้อเสนอและเดินทางไปยื่นข้อเสนอนั้นต่อนายกรัฐมนตรีในขณะนั้นคือ พลเอก
เปรม ติณสูลานนท์ โดยใจความหลักคือเพิกถอนพื้นที่ป่าไว้และเรียกร้องให้ได้พื้นที่ป่า
กลับคืนมา โดยสาเหตุที่ทำให้ชาวบ้านคิดว่าต้องเดินทางไปพบนายกรัฐมนตรี
เพราะชาวบ้านได้ประชุมร่วมกันและเล็งเห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาใหญ่
เกินความสามารถในการดำเนินงานของชาวบ้าน และคิดว่าผู้มีอำนาจสูงสุดอย่าง
นายกจะช่วยเหลือได้ ซึ่งจากการไปครั้งนั้นก็ส่งผลให้ชาวบ้านได้พื้นที่กว่า 7000
ไร่กลับคืนมา อีกทั้งยังได้มีการอาศัยความเชื่อความศรัทธามาร่วมแก้ปัญหา โดย
เจ้าคณะอำเภอได้เรียกทุกฝ่ายไปพูดคุยและให้ตม้่น้ำสาบาน ซึ่งนั้นก็ทำให้ปัญหา
คลี่คลายไปในทางที่ดี

2. ช่วงขยายและส่งต่อเจตนารมณ์ในรูปแบบการสร้างเครือข่ายไปยัง ตำบลและจังหวัด

ในช่วงปี 2540 เจ้าหน้าที่ป่าไม้ได้เข้ามาahunเสริมและสนับสนุนงบประมาณให้ชาวบ้านไปอบรมป่าชุมชน ซึ่งนำมาสู่การสร้างเครือข่ายป่าชุมชนใน
ระดับจังหวัด ก่อให้เกิดการตั้งคณะกรรมการป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานขึ้นใน
พ.ศ.2541 โดยในช่วงนี้ชาวบ้านที่ไม่เห็นด้วยในช่วงแรกก็เริ่มยอมรับและเข้าร่วม
กันดูแลผืนป่า มาช่วยกันอนุรักษ์ โดยผลที่ได้จากการร่วมอนุรักษ์ป่านั้นก็คือ ป่าที่
เคยเสื่อมโทรมได้กลับฟื้นคืนมาอีกครั้ง น้ำตก น้ำซับที่เคยหมดไป ก็กลับมา และ
การสานต่อเครือข่ายในระดับตำบลหรือระดับจังหวัดเองนั้นนอกจากจะทำให้เกิด
ความเข้มแข็งและการเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่แล้ว ยังก่อให้เกิดความเข้มแข็งในการ
เฝ้าระวังและดูแลผืนป่าในพื้นที่วงกว้างได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ช่วงของการดำรงอยู่ของกิจกรรม สร้างผู้สานต่อเจตนารมณ์ และการ ขยายกิจกรรม

ภายหลังจากที่ชาวบ้านในพื้นที่ให้การยอมรับและเห็นความสำคัญของการรักษาป่าไม้ ส่งผลให้การตัดไม้ทำลายป่าลดน้อยลง จนในปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่าไม่มีการตัดไม้ทำลายป่าแล้วนั้น สิ่งที่เกิดขึ้นภายหลังจากสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นได้ก็คือ

1. การที่ป่าพัฒนากลายเป็นจุดเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของคนกับป่าในรูปของการพึ่งพาอาศัย ปากลายเป็นแหล่งทรัพยากร เป็นแหล่งอาชีพ เป็นแหล่งรายได้

2. ป่าได้เชื่อมประสานความสัมพันธ์ของผู้คนในชุมชนให้เกิดความรักความสามัคคี เกิดการฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางเครือญาติ พื้นฟูศิลปวัฒนธรรม การเคารพผู้สูงอายุ จริยธรรม คุณธรรม รวมถึงการแก้ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในพื้นที่

ผลดีทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นผลจากการดำเนินงานที่มีจุดเริ่มต้นจากการพลิกฟื้น ดูแลรักษาป่า จนพัฒนาต่อยอดในรูปแบบของกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้คนในชุมชนทุกวัย ซึ่งแน่นอนว่าผลลัพธ์แห่งความสำเร็จเหล่านี้มิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นลอยๆ หากแต่เกิดจากปัจจัยต่างๆมากมายทั้งปัจจัยที่เกิดจากภายในชุมชนและปัจจัยที่เกิดจากภายนอกชุมชน ซึ่งล้วนเป็นแรงผลักดันที่สำคัญที่ทำให้การดำเนินงานของชาวบ้านตำบลหนองโรง ประสบความสำเร็จ โดยแรงผลักดันหรือปัจจัยต่างๆ สามารถสรุปเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน จุดเด่นของพื้นที่นี้อย่างหนึ่งคือความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเป็นไปในลักษณะสัมพันธ์เชิงเครือญาติ ก่อให้เกิดความสามัคคี ความร่วมมือร่วมใจของชาวบ้าน ความเกรงใจ ความรักสามัคคีกันในชุมชน ส่งผลให้การดำเนินงานสามารถขับเคลื่อนให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้โดยง่าย ดังที่สะท้อนผ่านคำพูดของแกนนำชุมชน ที่กล่าวว่าหากชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือกิจกรรมหรือการดำเนินงานต่างๆ ก็คงไม่ประสบความสำเร็จ

2. การมีผู้นำหรือแกนนำที่เข้มแข็ง เสียสละและให้ความสำคัญกับงานของส่วนร่วม เป็นตัวอย่างที่ดีแก่คนในพื้นที่หรือเยาวชนรุ่นใหม่ โดยเมื่อมีแกนนำที่ดี ชาวบ้านที่เห็นก็เกิดศรัทธาและยอมให้ความร่วมมือ

3. การสร้างกลุ่มคนรุ่นใหม่ในการสานต่อ โดยชุมชนบ้านห้วยสะพานจะให้ความสำคัญกับคนทุกกลุ่มในการเข้าร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงาน ในรูปแบบของการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจของกลุ่มนั้นๆ โดยรูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจเป็นจุดสำคัญที่จะดึงให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมได้ โดยเฉพาะในการสร้างกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่

4. การเชื่อมต่อกับหน่วยงานภายนอก ในส่วนของกิจกรรมหรือโครงการที่เกิ่ก้าล้งความสามารถที่ชุมชนจะจัดการเองได้ ก็ต้องมีการประสานความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนปัจจัยในการดำเนินกิจกรรม

5. ไม่พึ่งหวังหรือรอรับจากภายนอกเพียงอย่างเดียว โดยชาวบ้านได้สะท้อนผ่านประโยคที่ว่า “ถ้ามีงบถึงทำ ป่านั้ก็ไปไม่รอด ต้องมีใจ”

6. รางวัลหรือผลงานที่เป็นที่ประจักษ์และเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง ส่งผลให้เกิดการเสริมแรง สร้างขวัญ ก้าล้งใจและความรู้สึ่กอยากมีส่วนร่วมให้แก่ชาวบ้าน และผู้ทำงาน ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่สนับสนุนการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ในทางอ้อม

จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานป่าชุมชนห้วยสะพานประสบความสำเร็จเกิดขึ้นจากประสบการณ์ในการทำงานที่มีมาอย่างยาวนานรวมถึงการไปศึกษาดูงานและรู้จักนำมาปรับใช้กับทรัพยากรในท้องที่ เข้าใจวิถีชีวิตของคนในท้องที่ และความต้องการในแต่ละช่วงวัย

อาจกล่าวได้ว่าหมายถึงการแสวงหาทุนในชุมชน ทั้งทุนทรัพยากรและทุนมนุษย์เพื่อค้นหาศักยภาพและนำมาพัฒนาพร้อมๆกับการเสริมสร้างการเรียนรู้จากการศึกษาดูงานและนำมาปรับใช้

แต่อย่างไรก็่การดำเนินงานตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาหาใช่แต่จะประสบความสำเร็จตลอดเวลาหากแต่ต้องเผชิญกับปัญหา อุปสรรคอันเป็นเสมือนบททดสอบ และเป็นเงื่อนไขที่ส่งผลให้การดำเนินงานในบางช่วงเวลาต้องสะดุดลงเช่นกัน โดยปัจจัยเหล่านั้นอาจสรุปได้เป็นปัจจัยภายในและปัจจัยที่เกิดจากภายนอก

1. ปัจจัยภายใน

- ในช่วงแรกของการดำเนินงานชาวบ้านทำเพราะทุกคนอยากทำ แต่ยังขาดประสบการณ์ ความรู้ ทักษะและวิธีการนำเสนอผลงาน (ถ่ายทอดประสบการณ์) การดำเนินงานหรือกิจกรรมสู่สาธารณะ

- เมื่อชุมชนเริ่มเป็นที่รู้จักทำให้มีคนเข้ามาศึกษาดูงานจำนวนมาก ส่งผลให้ชาวบ้านไม่ได้ทำมาหากินในอาชีพของตน แต่อย่างไรก็ดีชาวบ้านก็ได้มีการพูดคุยและประชุมในเรื่องดังกล่าวเพื่อหาทางแก้ไขและหาทางออก

นอกจากผลกระทบที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพแล้ว บางครั้งการเข้ามาของหน่วยงานต่างๆ นั้นก็เป็นรูปของการเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากพื้นที่ และก็จากไปโดยสุดท้ายแล้วชาวบ้านก็ไม่ได้รับประโยชน์อะไรเลย

- ความเข้าใจของคนในครอบครัว โดยงานที่ทำนี้เป็นในรูปของจิตอาสา ดังนั้น การจะมาทำงานตรงนี้ต้องอาศัยเวลา บางครั้งก็ต้องอาศัยเงินส่วนตัวบ้าง ดังนั้น ครอบครัวหรือคนใกล้ชิดต้องเข้าใจ เพราะถ้าไม่เข้าใจกันก็จะเกิดการทะเลาะเบาะแว้งและส่งผลต่อการดำเนินงาน

- ผู้นำ ในส่วนของผู้นำนั้นชาวบ้านเห็นว่าผู้นำบางคนไม่ให้ความร่วมมือ โดยเมื่อผู้นำไม่เห็นด้วยก็มักจะไม่นำมาร่วมประชุม ส่งผลให้การขับเคลื่อนหรือดำเนินกิจกรรมนั้นไม่สามารถทำได้

2. ปัจจัยภายนอก

เกิดจากการทำงานของหน่วยงานที่เข้ามาในพื้นที่ มีหลายหน่วยงานและไม่มีมีการประสานการทำงานหรือบูรณาการการทำงานร่วมกัน ส่งผลให้เกิดความซ้ำซ้อนของโครงการหรือกิจกรรม ทำให้ชาวบ้านเบื่อหน่าย รวมถึงการเข้ามาของบางหน่วยงานก็ไม่ต่อเนื่องบางครั้งอาจจะด้วยข้อจำกัดทางงบประมาณ เช่นเมื่อมีการมาสำรวจในพื้นที่แล้วก็หายไปรอปีงบประมาณใหม่ถึงเอาเงินมาทำกิจกรรมได้ หรือบางครั้งก็ต้องเริ่มมาทำสำรวจใหม่ ทำให้ชาวบ้านเบื่อหน่าย ส่งผลให้การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จและบางครั้งก็ส่งผลต่อการดำเนินงานและความต่อเนื่องในกิจกรรมและการทำงานของชาวบ้าน

นอกจากนี้ ตัวแทนชุมชนห้วยสะพายได้ร่วมเสนอแนวทางการบูรณาการการจัดสวัสดิการสังคมในประเด็นต่างๆ

สำหรับประเด็นแรกเป็นประเด็นคำถามเกี่ยวกับความคาดหวังถึงนโยบายของภาครัฐว่าควรจะมีการส่งเสริมการจัดสวัสดิการที่ดำเนินการโดยชุมชนอย่างไร

ในทัศนคติของชาวบ้านเห็นว่าหากรัฐจะเข้ามาช่วยเหลือการดำเนินการของชุมชนก็อาจจะช่วยในส่วนของงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน เพราะต้องยอมรับว่าหากรัฐมาพร้อมกับงบประมาณก็จะทำให้กิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ของชุมชนสามารถดำเนินไปได้อย่างรวดเร็ว

แต่อย่างไรก็ดี ชาวบ้านก็ได้หวังพึ่งเงินหรืองบประมาณของรัฐเพียงอย่างเดียว หากแต่ชาวบ้านได้กล่าวว่า แม้งบประมาณจะเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนแต่ถึงแม้ไม่ได้งบประมาณชาวบ้านก็ยังคงที่จะยืนยั่นในเจตนารมณ์และพร้อมที่จะดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้วยงบประมาณและด้วยน้ำพักน้ำแรงของคนในชุมชนเอง

ดังนั้น รูปแบบการเข้ามาของหน่วยงานรัฐควรเป็นในส่วนของการหนุนเสริมศักยภาพและความต้องการของชุมชนมากกว่าการมอบโครงการหรือนโยบาย เพราะบางครั้งโครงการหรือนโยบายเหล่านั้นมีความซับซ้อนกับกิจกรรมที่ชาวบ้านอาจดำเนินการอยู่แล้วหรือบางครั้งก็ทับซ้อนกันเองภายในหน่วยงาน และยิ่งไปกว่านั้นบางโครงการก็ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของชาวบ้าน เช่น โครงการส่งเสริมการออมหรือกลุ่มออมทรัพย์ต่างๆ ที่ปัจจุบันชาวบ้านมีมากกว่าคนละ 5 กองทุน ต่อคน หากรัฐเข้ามาส่งเสริมหรือมีโครงการให้ทำเพิ่มอีก ชาวบ้านก็จะรับไม่ไหวเพราะจะเป็นโครงการที่ไม่สอดคล้องกับรายได้ของชาวบ้าน

นอกจากภาครัฐแล้วในส่วนของการสนับสนุนจากภาคส่วนอื่นๆ ชาวบ้านยอมรับว่าการเข้ามามีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชนหรือแม้แต่สถาบันการศึกษาที่เข้ามาศึกษาดูงาน มาดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนนั้นเป็นสิ่งที่ดีในเรื่องของการสร้างองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงานเหล่านั้นกับชุมชน รวมถึงในเรื่องของงบประมาณการดำเนินงาน/โครงการที่มาพร้อมกับหน่วยงานต่างๆ เช่น สกว. (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย) หรือ พอช. (สถาบันพัฒนาองค์กร

ชุมชน) ที่ให้ทุนแก่ชุมชนเพื่อสนับสนุนเด็กและเยาวชนในพื้นที่ไปทำกิจกรรมและ
ร่วมอบรมมัคคุเทศก์น้อย เป็นต้น ซึ่งเป็นรูปแบบการสนับสนุนในแบบของการหนุน
เสริมความต้องการของชุมชน อันรวมไปถึงการเข้ามาสร้างและจัดการองค์ความรู้ให้
กับชาวบ้านและชุมชน เช่น การเข้ามาจัดการสำรวจและจัดเก็บข้อมูลพืชสมุนไพร
ในพื้นที่ของสถาบันการศึกษา

ประเด็นคำถามสุดท้ายเกี่ยวกับการเชื่อมต่อกิจกรรมด้านการพัฒนาสังคม
และการจัดสวัสดิการที่ดำเนินการโดยรัฐและชุมชนหากภาคส่วนต่างๆ จะเข้ามา
เชื่อมประสานควรทำอย่างไรหรือเป็นไปในทิศทางใด

ในประเด็นนี้ชาวบ้านได้สะท้อนผ่านการสนทนาอันสรุปได้ว่า ภาคส่วนต่างๆ
ควรมีการประสานความร่วมมือบูรณาการการทำงานร่วมกัน มีการหนุนเสริมการ
ทำงานร่วมกัน เช่น พมจ. (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
จังหวัด) ทำหน้าที่ในการค้นคว้าวิจัยในพื้นที่และให้ความรู้ในเรื่องการจัดสวัสดิการ
แก่ อบต. (องค์การบริหารส่วนตำบล) เพื่อให้เจ้าหน้าที่ อบต. มีความรู้ความเข้าใจ
ในการดำเนินงาน ซึ่งในเวลาเดียวกันความต้องการของชาวบ้านที่เกินความสามารถ
ของท้องถิ่นก็จะสะท้อนผ่านหน่วยงานท้องถิ่นเช่น อบต. ไปสู่ พมจ. ไปสู่หน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้อง เช่น สกว. หรือ พอช. เพื่อสนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมการเรียนรู้
และการดำเนินงานตามความต้องการของชุมชน

นอกจากนี้ยังมีมีส่วนของ NGOs (องค์กรพัฒนาภาคเอกชน) และสถาบัน
การศึกษาที่ควรเข้าร่วมหนุนเสริมการจัดการท้องถิ่น ตามศักยภาพของหน่วยงาน
นั้นๆ เช่นสถาบันการศึกษาก็เข้ามาร่วมเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความรู้รวมถึงสร้างองค์
ความรู้ที่เกิดขึ้นในชุมชน

ข้อสังเกตเพิ่มเติม

1. ชุมชนบ้านห้วยสะพานมีความเข้มแข็งของวัฒนธรรมและความเชื่อท้องถิ่น
อย่างมาก เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือพระแม่โพสพ การปลูกข้าว ที่แม้จะ
ปลูกข้าวแล้วไม่ได้ผลผลิตแต่ชาวบ้านก็ยังยืนยันที่จะปลูกด้วยเพราะเชื่อว่าข้าวคือ
วิถีชีวิต คือวัฒนธรรม

2. ความเข้มแข็งของแกนนำกลุ่ม และการไม่มีความขัดแย้งทางการเมืองท้องถิ่น ซึ่งอาจจะเป็นเหตุผลจากการที่แกนนำท้องถิ่นส่วนใหญ่จะมีหลายบทบาท และบทบาทหนึ่งนั้นคือการเป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ เช่น เป็นเจ้าหน้าที่อบต. ทำให้การดำเนินงานหรือการประสานงานเป็นไปอย่างราบรื่น และรวดเร็ว

3. ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ ที่มีในท้องถิ่นเป็นจุดแข็งที่ทำให้การทำงานประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง

4. การเรียนรู้ของชุมชนป้าห้วยสะพายนับว่ามีความก้าวหน้าอย่างมาก เพราะสามารถแปรเปลี่ยนองค์ความรู้จากการศึกษาดูงานมาปรับใช้กับพื้นที่ของตัวเองได้อย่างสอดคล้องเหมาะสม

5. ประสบการณ์ของชาวบ้านที่ทำมาอย่างยาวนาน ทำให้ชาวบ้านเรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหา อุปสรรค เช่น การจำกัดและเลือกรับกลุ่มคนที่จะเข้ามาดูงานในพื้นที่แทนการรับทุกกลุ่มที่เสนอตัวเข้ามาศึกษาในพื้นที่เช่นในอดีต หรือแม้แต่การประสบการณ์ที่ยาวนานทำให้ชื่อเสียงของชุมชนเป็นที่ยอมรับ ดังนั้น เมื่อขอความช่วยเหลือหรือเสนอความต้องการอะไรก็มักจะได้รับคำตอบสนองเป็นอย่างดี ซึ่งเป็นปัจจัยในการหนุนเสริมให้ชาวบ้านมีกำลังใจและทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น

6. มีการเชื่อมร้อยความสัมพันธ์ของคนทุกกลุ่ม ทุกช่วงวัย ซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนในการสานต่อการดำเนินงานให้มีความยั่งยืน นอกจากการเชื่อมร้อยความสัมพันธ์ของคนในชุมชนแล้ว ยังมีการเชื่อมร้อยไปสู่สังคมและหมู่บ้านหรือตำบลใกล้เคียง ในรูปของเครือข่าย การร่วมประชุมแก้ปัญหา การทำกิจกรรม หรือแม้แต่การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

7. แต่อย่างไรก็ดี กิจกรรมของกลุ่มอาชีพบางกลุ่มในพื้นที่ยังต้องอาศัยทรัพยากรจากภายนอก ซึ่งหากมีการรวบรวมองค์ความรู้ในพื้นที่และนำทรัพยากรมาใช้แทนการซื้อวัตถุดิบจากภายนอกน่าจะดีกว่า และในส่วนของภูมิปัญญาทางด้านที่แม้จะมีผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ในชุมชนเช่น การนวดแผนโบราณนั้น น่าจะมีการสร้างเป็นองค์ความรู้มีการจัดบันทึกองค์ความรู้และถ่ายทอดแก่เด็กเยาวชนหรือผู้สนใจในชุมชน

8. น่าจะมีการจัดการองค์ความรู้ในพื้นที่ ชุดความรู้ต่างๆ ในชุมชนอย่างเป็นระบบหรือจัดเก็บในรูปแบบของลายลักษณ์ เพราะในปัจจุบันชาวบ้านไม่ค่อยเล็งเห็นถึงความสำคัญในการนำความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนอย่างหลากหลายและกระจัดกระจายมารวบรวมเป็นลายลักษณ์อักษรและเป็นระบบ ซึ่งอาจเป็นผลจากทัศนคติของชาวบ้านที่ว่าถ่ายทอดแก่รุ่นลูกหลานผ่านการปฏิบัติสำคัญกว่าการถ่ายทอดผ่านตำราหนังสือ

9. จุดเด่นอีกอย่างหนึ่งของชุมชนบ้านห้วยสะพานคือการที่คนในชุมชนมีประวัติศาสตร์ร่วมกันในส่วนที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับป่าและมีการถ่ายทอดประวัติศาสตร์ผ่านรูปแบบของเรื่องเล่าตำนานการเสียสละของบรรพชน ทำให้เป็นจุดเด่นจุดหนึ่งที่เชื่อมโยงและกระตุ้นความสนใจของคนในชุมชนให้มีความผูกพันกับป่า

10. การอาศัยความเข้มแข็งจากศักยภาพที่มี เช่น การดูแลรักษาป่ามาเป็นจุดเชื่อมโยงไปสู่การเสริมสร้างกิจกรรมในรูปแบบอื่นๆ มากมายไม่ว่าจะเป็นการสร้างอาชีพ การแก้ปัญหาสังคม การดูแลกลุ่มเยาวชน ฯลฯ

ภาคผนวก ข.

รายชื่อคณะกรรมการและทีมวิทยากร

คณะทำงานจากสำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1. นายสำเริง แก้วน้อย	ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
2. นางสาวพิมพ์มล พลเวียง	ผู้อำนวยการกลุ่มการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคม
3. นางสาวนงชนก วิมลมาศ	นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ
4. นางทัศนีย์ กมลลานนท์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
5. นางจันทร์ฉาย แยมอยู่	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ
6. นางวรรณภา นวลย่อง	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ
7. นางสาวอมราภรณ์ ต้นติวิภาส	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ
8. นางสาวญาณากร พิษฐานิน	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ
9. นายพีระ เนตรวีระ	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล
10. นายพิทยาพงษ์ กิตติบุตร	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล

รายชื่อคณะวิทยากร

1. ดร. ไพรัช บวรสมพงษ์	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ดร. สมศรี ศิริขวัญชัย	นักวิชาการอิสระ
3. ดร. สุภาภรณ์ สงค์ประชา	นักวิชาการอิสระ
4. ดร. วิภาวรรณ ตินนังวัฒนะ	นักวิชาการอิสระ

รายชื่อผู้ช่วยคณะวิทยากร

1. น.ส. จุฑามาศ จ้อยจุมพจน์ ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. น.ส. ชุติ ใจดี ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. น.ส. วินิตยา พรหมสวณะ ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. น.ส. นัชชา กองอังกाप ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. น.ส. ขวัญตา เสกทวีลาภ ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
6. น.ส. ณัฐยา ธีญญานิธิวัฒน์ ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
7. น.ส. ปัจฉิมา พบพีช ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
8. นาย เจษฎา เนตะวงษ์ ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ก.

กำหนดการและพิธีเข้าร่วมประชุม

กำหนดการประชุมเชิงปฏิบัติการ
“เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การบูรณาการกลไกการพัฒนาสังคม
และสวัสดิการสังคม”
วันที่ ๑๖ - ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๒
ณ โรงแรมกรุงศรีริเวอร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

.....

วันจันทร์ที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๒

เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๐.๑๕ น.	ลงทะเบียน
๑๐.๑๕ - ๑๐.๓๐ น.	กล่าวเปิดการประชุม โดย นายสำเริง แก้วน้อย ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๑๐.๓๐ - ๑๒.๓๐ น.	การนำเสนอ สถานการณ์การดำเนินงาน ด้านการพัฒนาสังคมและสวัสดิการสังคม ในพื้นที่ภาคกลาง” โดย ดร. ไพรัช บวรสมพงษ์ และคณะ อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
๑๒.๓๐ - ๑๓.๓๐ น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน

๑๓.๓๐ - ๑๗.๓๐ น.

การประชุมกลุ่มย่อย (๘ กลุ่ม) เพื่อพิจารณาในประเด็น ดังนี้

๑. ทบทวนการทำงาน : จุดเริ่มต้น ที่มาของการ
ดำเนินงานด้านการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
สังคม

๒. ถอดบทเรียนการทำงานที่เกิดขึ้น :
กระบวนการดำเนินการ / ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

๓. ค้นหาเงื่อนไข / ปัจจัยความสำเร็จ

โดย ทีมวิทยากรกระบวนการ

๑๘.๐๐ - ๑๙.๐๐ น.

พักรับประทานอาหารเย็น

๑๙.๐๐ - ๒๑.๐๐ น.

สรุปบทเรียนร่วมกันของคณะทำงานพร้อมการ
ตั้งข้อสังเกต (After Action Review : AAR)

วันอังคารที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๒

เวลา ๐๗.๐๐ - ๐๘.๐๐ น.

รับประทานอาหารเช้า

๐๙.๐๐ - ๑๐.๐๐ น.

การนำเสนอผลการประชุม :
ภาพรวมการถอดบทเรียน”

โดย ดร. ไพรัช บวรสมพงษ์

อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๑๐.๐๐ – ๑๒.๐๐ น.

ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง “แนวทางการบูรณาการการจัดสวัสดิการ : รูปแบบและวิธีการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการด้านการพัฒนาสังคมและการสวัสดิการ”

โดย ดร. ไพรัช บวรสมพงษ์

ดร. สมศรี ศิริขวัญชัย

ดร. สุภาภรณ์ สงค์ประชา

ดร. วิภาวรรณ ตินนังวัฒนะ

๑๒.๐๐ – ๑๓.๐๐ น.

พักรับประทานอาหารกลางวัน

๑๓.๐๐ – ๑๔.๓๐ น.

ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง “แนวทางการบูรณาการการจัดสวัสดิการฯ” (ต่อ)

๑๔.๓๐ – ๑๕.๓๐ น.

สรุปภาพรวมผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ

โดย ดร. ไพรัช บวรสมพงษ์ และคณะ

ปิดการประชุม / เดินทางกลับ

หมายเหตุ รับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่มภายในห้องประชุม ในช่วงเวลา ๑๐.๓๐-๑๐.๔๕ น. และเวลา ๑๕.๐๐-๑๕.๑๕ น.

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมจากจังหวัดอ่างทอง				
ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	โทรศัพท์
๑	นางวัฒนา จิตจำนง	นักพัฒนาสังคมชำนาญการ	สนง.พมจ.อ่างทอง	๐๘ ๗๐๑๕ ๔๙๙๐
๒	น.ส.ราตรี ทรงความเจริญ	เจ้าหน้าที่กองทุน	สนง.พมจ.อ่างทอง	๐๘ ๖๑๒๖ ๙๙๓๕
๓	น.ส.สุวิมล สุนทรพงษ์	ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายฯ	อบต.บางเจ้าฉ่า	๐๘ ๖๗๙๙ ๓๓๐๐
๔	น.ส. จารวรรณ หมอโอโสด	ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่พัสดุ	อบต.บางเจ้าฉ่า	๐๘ ๗๖๖๙ ๑๗๙๑
๕	นายสุรินทร์ นิลเลิศ	ผู้ประสานงานเครือข่ายแผนฯ		๐๘ ๑๕๘๗ ๔๒๒๖
๖	นายลำจวน ร่มโพธิ์	อพม.ระดับตำบลบางเจ้าฉ่า		๐๘ ๖๙๘๕ ๗๘๗๙
๗	นายประวิทย์ เอื้อเนียม	คณะทำงานจัดทำแผนชุมชน		๐๘ ๕๑๘๐ ๕๘๐๒
รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา				
ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	โทรศัพท์
๑	น.ส.จุฑามาศ ศรีจามร	พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	สนง.พมจ.พระนครศรีอยุธยา	๐๘ ๑๘๕๒ ๓๔๘๗
๒	น.ส.ผดุงศรี ธรรมกมล	นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ	สนง.พมจ.พระนครศรีอยุธยา	

๓	นายวีระพงษ์ น้อยสวัสดิ์	นักพัฒนาสังคมชำนาญการ	สนง.พมจ.พระนครศรีอยุธยา	
๔	น.ส.โชติศา ประทีปทอง	นักพัฒนาชุมชน ๔	อบต.เสาชิง	๐๘ ๙๒๒๒ ๒๑๗๙
๕	นายชัยมงคล ญาณจันทร์	ผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชน	อบต.เสาชิง	๐๘ ๙๒๒๒ ๒๑๗๙
๖	น.ส.สุณีย์ ดนตรีไทย	ประธาน	กองทุนสวัสดิการชุมชน ต.เสาชิง	๐ ๓๕๓๐ ๑๐๔๐
๗	นางธัญญรัตน์ สุขบุญเพ็ง	เลขานุการ	กองทุนสวัสดิการชุมชน ต.เสาชิง	
๘	นายเวก สุขบุญเพ็ง	กรรมการ	กองทุนสวัสดิการชุมชน ต.เสาชิง	๐๘ ๙๐๗๑ ๖๑๙๐
รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมจากจังหวัดกาญจนบุรี				
ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	โทรศัพท์
๑	นางสมพิศ หลวงแจ่ม	นักพัฒนาสังคมชำนาญการ	สนง.พมจ.กาญจนบุรี	
๒	นางสกลาวรัตน์ ศรีเจริญวงศ์	นักพัฒนาสังคมชำนาญการ	สนง.พมจ.กาญจนบุรี	
๓	จำเริญสุสาน ทองเหมือน	ปลัดอบต.หนองโรง	อบต.หนองโรง	
๔	นางสุภาวดี เปรมปรีดิ์	นักพัฒนาชุมชน	อบต.หนองโรง	๐๘ ๖๑๖๘ ๓๖๔๘
๕	นายประยงค์ แก้วประดิษฐ์	ประธาน	ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน	
๖	นางหงษ์หยก ปาสืบ	กรรมการ	ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน	

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมจากจังหวัดปทุมธานี				
ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	โทรศัพท์
๑	น.ส.นภกมล รัตนมณี	นักพัฒนาสังคมชำนาญการ	สนง.พมจ.ปทุมธานี	
๒	นางบรรชีชาต รักพงษ์	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ	สนง.พมจ.ปทุมธานี	
๓	นางศศิทิกาญจน์ พรหมจิตติคุณ	นักพัฒนาสังคม	สนง.พมจ.ปทุมธานี	
๔	น.ส.ลำภู พูลทอง	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน	อบต.คลองสาม	๐๘ ๖๓๓๗ ๕๕๒๑
๕	นายสันติ เจริญภูมิ	นักพัฒนาชุมชน	อบต.คลองสาม	๐๘ ๖๗๗๔ ๐๐๗๔
๖	นางวีเลักษณ์ เลขาข้า	ประธาน	ต.คลองสาม	๐๘ ๖๕๕๑ ๒๒๐๓
๗	นางนวลอนงค์ แพทย์เจริญ	เลขานุการ	ต.คลองสาม	๐๘ ๙๔๔๗ ๗๗๘๑
๘	นางกรรณิการ์ ฟูมไสว	กรรมการ	ต.คลองสาม	๐๘ ๖๕๒๔ ๗๒๗๗

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมจากจังหวัดสมุทรสงคราม				
ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	โทรศัพท์
๑	นายเจริญศักดิ์ เกียรติสกุล เดชา	นักพัฒนาสังคมชำนาญการ พิเศษ	สนง.พมจ.สมุทรสงคราม	๐๘ ๔๔๕๗ ๔๔๓๗
๒	น.ส.ชญวิรัช ประยงค์	นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ	สนง.พมจ.สมุทรสงคราม	
๓	น.ส.ศิริลักษณ์ กันยา	นิติกร	อบต.บางนางลี่	๐๘ ๕๐๒๗ ๕๓๓๗
๔	น.ส.ณัฐนิชา บุญชัยโย	นักพัฒนาชุมชน	อบต.บางนางลี่	๐๘ ๙๐๔๖ ๖๘๘๑
๕	นางสุกัญญา ท่วมศิริ	กรรมการกรกองทุนสวัสดิการ ชุมชน	กองทุนสวัสดิการสมุทรสงคราม	๐๘ ๖๘๑๑ ๔๒๘๗
๖	นางสมรภัษ พัวอุดมเจริญ	กรรมการกรกองทุนสวัสดิการ ชุมชน	กองทุนสวัสดิการสมุทรสงคราม	๐๘ ๔๗๗๑ ๘๕๙๖
๗	นายวันเพ็ญ อ่ำสกุล	กรรมการกรกองทุนสวัสดิการ ชุมชน	กองทุนสวัสดิการสมุทรสงคราม	๐๘ ๑๗๓๖ ๓๐๑๖

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมจากจังหวัดลพบุรี				
ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	โทรศัพท์
๑	นายศราวุฒิ มูลโพธิ์	นักพัฒนาสังคมชำนาญการ	สนง.พมจ.ลพบุรี	๐๘ ๙๔๕๑ ๓๒๒๔
๒	นายธวัชชัย มูลสุวรรณ	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล	สนง.พมจ.ลพบุรี	๐๘ ๔๓๗๖ ๙๓๔๕
๓	นายวิเชียร มุ่งหมาย	สมาชิก อบต.	ช่องสาริกา	
๔	นายสุพนธ์ สังข์บุญย์	ประธานชมรม	ชมรมรักษ์เขาเอราวัณ	
๕	นายสิริภาพ สุขสว่าง	เลขานุการ	ชมรมรักษ์เขาเอราวัณ	
๖	นายสมบัติ ท้าวสาบุตร	เลขานุการ	ชมรมรักษ์เขาเอราวัณ	
รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมจากจังหวัดเพชรบุรี				
ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	โทรศัพท์
๑	นายสุรธรรม สมุดใหญ่	นักพัฒนาสังคม	สนง.พมจ.เพชรบุรี	๐๘ ๑๑๙๗ ๙๒๙๑
๒	น.ส.วาสนา สะอาดเยี่ยม	พมจ. พิมพ์ดีดชั้น ๓	สนง.พมจ.เพชรบุรี	๐๘ ๖๓๓๖ ๖๓๔๗
๓	นายเกียรติศักดิ์ กลุ่มสกุล	ผู้ประสานงานเครือข่าย	เครือข่ายป่าชุมชนต้นน้ำเพชร	
๔	นายสมเกียรติ เกตุสุริโย	เครือข่ายป่าชุมชนต้นน้ำเพชรบุรี	ป่าชุมชนต้นน้ำเพชรบุรี	๐๘ ๖๙๐๐ ๔๓๓๕

๕	นายเกษณะ สหสถิติ	ป่าชุมชนบ้านลำตะคอง	ป่าชุมชนบ้านลำตะคอง	๐๘ ๑๕๑๑ ๗๖๖๕
๖	นายเฉย นกน่วม	ป่าชุมชนบ้านสามเรือน	ป่าชุมชนบ้านสามเรือน	
๗	นายเรียน ร้อยนาค	ป่าชุมชนบ้านสามเรือน	ป่าชุมชนบ้านสามเรือน	๐๘ ๑๕๑๐ ๗๐๐๗
รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมจากจังหวัดสระบุรี				
ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	โทรศัพท์
๑	นางสุชาดา ศิริกุล	นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ	สนง.พมจ.สระบุรี	๐๘ ๑๗๗๖ ๐๖๐๐
๒	นางนัยนา ราชวงษ์	นักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ	สนง.พมจ.สระบุรี	๐๘ ๙๘๒๖ ๓๔๙๔
๓	นายสมชาย สิงห์ทอง	เจ้าหน้าที่ประสานงาน	สนง.พมจ.สระบุรี	๐๘ ๖๑๒๘ ๙๓๓๙
๔	นายสุรพล เอาผล	หัวหน้าส่วนโยธา	อบต.ดาวเรือง	๐๘ ๖๑๒๘ ๑๘๘๑
๕	นางศิวพร บุษตรขนิษฐ์	เลขานุการ	เครือข่ายอนุรักษ์กลุ่มน้ำป่าสัก	๐๘ ๙๒๔๑ ๖๐๖๒
๖	น.ส.จันทิพย์ แสงศรี	สมาชิก	เครือข่ายอนุรักษ์กลุ่มน้ำป่าสัก	๐๘ ๖๐๖๓ ๐๐๒๗
๗	นางชินนัสร์ ลมเขย	สมาชิก	เครือข่ายอนุรักษ์กลุ่มน้ำป่าสัก	๐๘ ๖๓๙๓ ๖๒๑๔

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมจากสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ				
ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	โทรศัพท์
๑	นางวนิดา รัตนกร	นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ	สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๑	
๒	นายโสฬส วิริยะวัฒนะ	เจ้าพนักงานพัฒนาสังคมปฏิบัติการ	สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๔	
รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์				
ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	โทรศัพท์
๑	นายลำไฉ่ แก้วน้อย	ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์	สำนักมาตรฐานการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์	๐ ๒๓๐๖ ๘๗๒๕
๒	น.ส.พิมพ์มล พลเวียง	ผู้อำนวยการกลุ่มการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคม	สำนักมาตรฐานการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์	๐ ๒๓๐๖ ๘๗๒๙
๓	น.ส.นงชนก วิมลมาศ	นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ	สำนักมาตรฐานการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์	๐ ๒๓๐๖ ๘๘๖๐
๔	นางทัศนีย์ กมลลาพันธ์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ	สำนักมาตรฐานการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์	๐ ๒๓๐๖ ๘๘๖๐

๕	นางจันทรราย แยมอยู่	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ	สำนักมาตรฐานการพัฒนาศักยภาพและความเป็นคนของมนุษย์	๐ ๒๓๐๖ ๘๘๖๐
๖	นางวรรณภา นวลย่อง	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ	สำนักมาตรฐานการพัฒนาศักยภาพและความเป็นคนของมนุษย์	๐ ๒๓๐๖ ๘๘๖๒
๗	น.ส.อมราภรณ์ ตันศิริภาส	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ	สำนักมาตรฐานการพัฒนาศักยภาพและความเป็นคนของมนุษย์	๐ ๒๓๐๖ ๘๘๖๒
๘	น.ส.ญาณกร พิทยานิน	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ	สำนักมาตรฐานการพัฒนาศักยภาพและความเป็นคนของมนุษย์	๐ ๒๓๐๖ ๘๘๖๒
๑๐	นายพีระ เนตรวิระ	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล	สำนักมาตรฐานการพัฒนาศักยภาพและความเป็นคนของมนุษย์	๐ ๒๓๐๖ ๘๘๖๒
๑๑	นายพิทยาพงษ์ กิตติบุตร	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล	สำนักมาตรฐานการพัฒนาศักยภาพและความเป็นคนของมนุษย์	๐ ๒๓๐๖ ๘๘๖๒
๑๒	นายมงคล เกิดแสง	พนักงานขับรถยนต์	สำนักมาตรฐานการพัฒนาศักยภาพและความเป็นคนของมนุษย์	๐ ๒๓๐๖ ๘๗๒๗

โครงการ “การส่งเสริมการพัฒนาสังคมเชิงบูรณาการ”

ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๒

๑. หลักการและเหตุผล

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อประชาชนบางกลุ่มไม่สามารถปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ ทำให้ตกเป็นผู้ด้อยโอกาส หรือกลุ่มเสี่ยงที่ก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่างๆ ที่มีความซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้น ซึ่งการดำเนินงานจัดสวัสดิการสังคมของภาครัฐที่ผ่านมา ยังไม่ครอบคลุมและทั่วถึงประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ประชาชนบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงบริการด้านสวัสดิการสังคม ในปัจจุบันการดำเนินงานจัดสวัสดิการสังคมมีรูปแบบหลากหลายมากขึ้น เช่น การจัดสวัสดิการโดยชุมชน การจัดสวัสดิการท้องถิ่น ฯลฯ และภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมหลายหน่วยงานและองค์กรที่ได้ดำเนินงานจัดสวัสดิการสังคมแก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายทั้งในเชิงประเด็นปัญหา และเชิงพื้นที่ แต่กลไกการดำเนินงานของหน่วยงานและองค์กรดังกล่าว ยังไม่มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีภารกิจหลักในการดำเนินงานด้านการพัฒนาสังคม และสวัสดิการสังคม การสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมในสังคม การคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ รวมทั้งการพัฒนางานด้านความมั่นคงของมนุษย์ ในภาพรวมของประเทศ ประกอบกับแผนปฏิบัติการ ๔ ปี (พ.ศ.๒๕๕๑ – ๒๕๕๔) ของสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ให้ทันต่อพลวัตของสังคม ข้อ ๑.๔ มีระบบและกลไกการบูรณาการการเข้าถึงสวัสดิการสังคม โดยมีเป้าประสงค์ คือ มีนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมและการสร้างหลักประกันทางสังคมที่ตอบสนองต่อความมั่นคงของมนุษย์

ดังนั้น เพื่อส่งเสริมการพัฒนากลไกการบูรณาการในการพัฒนาสังคมและจัดสวัสดิการสังคม เพื่อให้เกิดการประสานเชื่อมโยง และบูรณาการการดำเนินงาน

ร่วมกันทั้งในเชิงประเด็นปัญหา และเชิงพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้เข้าถึงบริการด้านสวัสดิการสังคม และสอดคล้องกับภารกิจ นโยบายและแผนปฏิบัติการของกระทรวง จึงได้จัดทำโครงการ “การส่งเสริมการพัฒนาสังคมเชิงบูรณาการ” ในปีงบประมาณ ๒๕๕๒ โดยผลจากการศึกษาและการประชุม จะเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบและกลไกการจัดสวัสดิการสังคมและการพัฒนาสังคม ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการด้านสวัสดิการสังคม

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อเสริมสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปทบทวนร่วมกันในการ บูรณาการกลไกด้านการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคม

๒.๒ เพื่อศึกษากลไกการบูรณาการด้านการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคม

๓. วิธีการดำเนินการ

๓.๑ ทบทวน และสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคม

๓.๒ ประชุมคณะทำงานเพื่อกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่และการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๓ สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔ ประชุมคณะทำงานเพื่อพิจารณาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ ประชุมผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ ๕ ภาค เพื่อศึกษาข้อมูลในพื้นที่

๓.๖ ประสานงานกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดและ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการเขตในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อพิจารณาคัดเลือกบุคลากรที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากเครือข่ายทุกภาคส่วนเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ

๓.๗ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

- การบรรยาย อภิปรายให้ความรู้และประสบการณ์ในการบูรณาการกลไกด้านการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคม
- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการประชุม
- การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อค้นหาแนวทาง วิธีการ การบูรณาการกลไกด้านการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคม

๓.๘ จัดทำรายงานสรุป และสังเคราะห์ข้อต้องค้ความรู้ด้านการบูรณาการกลไกด้านการพัฒนาสังคม และการจัดสวัสดิการสังคม

๔. พื้นที่ดำเนินการ

- ดำเนินการในพื้นที่ ๕ ภูมิภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

๕. กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมประชุม

- ประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ราชภัฏชาวบ้าน ผู้นำชุมชนด้านการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคมจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล) องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคประชาชนในพื้นที่ ๕ ภูมิภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ โดยการแบ่งการจัดประชุมเป็น ๕ ครั้งๆ ละ ๖๐ คน รวม ๓๐๐ คน

๖. ระยะเวลาดำเนินการ

ดำเนินการในปีงบประมาณ ๒๕๕๒ (เดือนมกราคม – กันยายน ๒๕๕๒)

๗. งบประมาณดำเนินการ

โดยใช้งบประมาณ ปี ๒๕๕๒ ของ สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน ๑,๙๘๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งล้านเก้าแสนแปดหมื่นบาทถ้วน)

๘. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๘.๑ ผู้เข้าประชุมได้รับองค์ความรู้และประสบการณ์ในการบูรณาการกลไกการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคม

๘.๒ ได้แนวทางในการบูรณาการกลไกการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคม

๘.๓ กลไกการดำเนินงานด้านพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคมทุกภาคส่วน สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมได้อย่างเป็นระบบ

๙. ตัวชี้วัดโครงการ

๙.๑ จำนวนการจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในพื้นที่ครบทุกภูมิภาค (๕ ภาค) ในด้านการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคม

๙.๒ ร้อยละของผู้เข้าร่วมประชุมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคม

๙.๓ จำนวนชุดองค์ความรู้ด้านการบูรณาการกลไกด้านการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคม

๑๐. ผลผลิตของโครงการ

๑๐.๑ ได้เอกสารวิชาการ เกี่ยวกับแนวทางการบูรณาการกลไกด้านการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคม

๑๐.๒ ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับความรู้ และประสบการณ์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการบูรณาการกลไกด้านการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคม

๑๑. ผลลัพธ์ของโครงการ

- ได้แนวทางในการบูรณาการกลไกด้านการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคม เพื่อเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับผู้บริหาร และเพื่อให้ทุกภาคส่วนนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมและการพัฒนาสังคม

๑๒. ผู้รับผิดชอบโครงการ

- กลุ่มการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคม สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จ. ๑๑๙,

สำเร็จ แก้วน้อย

ผู้เสนอโครงการ

(นายสำเร็จ แก้วน้อย)

ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

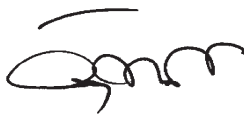

อุบล หลิมสกุล

ผู้เห็นชอบโครงการ

(นางอุบล หลิมสกุล)

รองปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

วัลลภ พลอยทับทิม

ผู้อนุมัติโครงการ

(นายวัลลภ พลอยทับทิม)

ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์